

REPUBLIKA SRPSKA
Agencija za osiguranje Republike Srpske
Banja Luka

Bana Milosavljevića 8/II
e-mail: azors.kabinet@blic.net; www.azors.rs.ba
tel/faks: +387 51 228-910, 228-920

REPUBLIC OF SRPSKA
The Insurance Agency of Republic of Srpska
Banja Luka

St. Bana Milosavljevića 8/II
e-mail: azors.kabinet@blic.net; www.azors.rs.ba
phone/fax: +387 51 228-910, 228-920

IZVJEŠTAJ
o stanju u sektoru osiguranja
Republike Srpske
za period od 01.01.2008. do 31.12.2008. godine

Banja Luka, maj 2009. godine

S A D R Ž A J

UVOD	2
1. ZAKONODAVNI OKVIR ZA TRŽIŠTE OSIGURANjA U REPUBLICI SRPSKOJ	4
2. UČESNICI NA TRŽIŠTU OSIGURANjA.....	7
2.1. Društva za osiguranje	7
2.1.1. Vlasnička struktura.....	8
2.1.2. Ljudski resursi	8
2.2. Posrednici u osiguranju	9
2.3. Zaštitni fond Republike Srpske	10
2.4. Ombudsman u osiguranju- zaštita potrošača.....	12
3. PORTFELj OSIGURANjA.....	13
3.1. Obračunata premija	13
3.2. Struktura premije.....	17
3.3. Tržišno učešće	20
4. RJEŠAVANjE ODŠTETNIH ZAHTJEVA	23
4.1. Životno osiguranje.....	23
4.2. Neživotno osiguranje.....	23
5. BILANSNA STRUKTURA.....	27
5.1. Bilans stanja	27
5.2. Bilans uspjeha	37
6. POKAZATELjI POSLOVANjA.....	39
ZAKLjUČAK.....	41

UVOD

U Republici Srpskoj od 2005. godine, kada je donesen novi zakonski okvir, odnosno od sredine 2006. godine kada je formirana Agencija za osiguranje Republike Srpske (u daljem tekstu: Agencija), traje složen i intenzivan proces reforme tržišta osiguranja. Imajući u vidu navedeni period, moguće je dati prve ocjene efekata primjene novih propisa, standarda poslovanja i provedenih mjera nadzora. U tom smislu je u ovom Izvještaju, gdje je to bilo moguće, imajući u vidu raspoloživu statističku bazu podataka, izvršena komparativna analiza osnovnih veličina i pokazatelja sektora osiguranja u periodu 2006.-2008. godine. Time se ujedno mogu identifikovati i pratiti ključni trendovi razvoja.

Za 2008. godinu se može konstatovati slijedeće:

- zaokružen je regulatorni okvir (posebno u segmentu podzakonskih akata koje donosi Agencija) i započet je proces izmjena, odnosno dalje dogradnje zakonske regulative na osnovu iskustava u dosadašnjoj primjeni, a s ciljem usklađivanja sa EU direktivama i drugim međunarodnim standardima,
- u potpunosti je uspostavljena institucionalna infrastruktura (sva društva za osiguranje su obnovila dozvole, licencirani su posrednici, osnovane su filijale u oba entiteta, funkcionise Zaštitni fond, formirana je Kancelarija i imenovan je ombudsman u osiguranju, Agencija je kadrovski osnažena),
- identifikovani su osnovni rizici i kritične tačke kojima je izložen, kako sektor osiguranja u cjelini, tako i društva za osiguranje pojedinačno,
- od strane Agencije naložene su mjere s ciljem dugoročne sanacije i finansijske konsolidacije društava za osiguranje,
- započete su prve aktivnosti na sistematskoj zaštiti potrošača u osiguranju,
- u cjelini gledano stvoren je povoljniji poslovni ambijent i povećana je konkurentska sposobnost domaćih društava za osiguranje.

Ipak, sektor osiguranja u RS po svojim bitnim pokazateljima značajno zaostaje za drugim tržištima u regionu, a pogotovo u odnosu na razvijene evropske zemlje, što potvrđuju podaci izneseni kasnije u ovom Izvještaju. Pored toga, tržište osiguranja ima gotovo marginalnu poziciju u domaćem finansijskom sektoru, što ilustruju slijedeći podaci:

Dijelovi sektora finansijskih usluga (finansijske institucije)	2006.		2007.		2008.		Indeks rasta aktive 08/07
	Aktiva (u mil. KM)	Udio (%)	Aktiva (u mil. KM)	Udio (%)	Aktiva (u mil. KM)	Udio (%)	
<i>Banke- bilans. akt.</i>	3.190	75,65	5.379	84,22	5.749	88,50	106,88
<i>Investicioni fondovi</i>	734	17,41	566	8,86	218	3,36	38,52
<i>Osiguravajuća društva</i>	159	3,77	190	2,97	212	3,26	111,58
<i>Mikrokreditne organizacije</i>	134	3,18	252	3,95	311	4,79	123,41
<i>Lizing društva</i>	0	0,00	0	0,00	6	0,09	-
Ukupno za sektor	4.217	100,00	6.387	100,00	6.496	100,00	101,61

Izvor: Agencija za bankarstvo RS, Banjalučka berza, Agencija za osiguranje RS

Podaci iz prethodne tabele pokazuju da je finansijski sektor RS izuzetno bankocentričan, i da se ta karakteristika pojačala zbog negativnih efekata na tržištu hartija od vrijednosti, koji su znatno smanjili neto vrijednost imovine investicionih fondova. Naravno, slično stanje je i drugim tranzicijskim zemljama, a ono što zabrinjava je činjenica da segment osiguranja već nekoliko godina ne pokazuje značajniju dinamiku rasta mjerenu aktivom. I drugi pokazatelji za 2008. godinu prezentovani u nastavku ovog Izvještaja, potvrđuju da se djelatnost osiguranja još uvijek nalazi u fazi ekstenzivnog rasta, sa potrebom da se društava za osiguranje dugoročno finansijski stabilizuju. Ovaj proces zahtijeva tržišno, organizaciono, kadrovsko i finansijsko restrukturiranje društava za osiguranje, što pretpostavlja duže vrijeme i relativno veće kapitalne resurse. Tek nakon toga biće stvoreni uslovi za intenzivan rast i razvoj novih proizvoda, prvenstveno u sferi različitih oblika životnog, penzijskog i zdravstvenog osiguranja.

U 2008. godini u Republici Srpskoj 11 društava za osiguranje ostvarilo je obračunatu premiju od 117,3 miliona KM. Ukupna aktiva sektora osiguranja iznosila je na dan 31.12.2008. godine 212 miliona KM. Sa neto dobitkom u ukupnom iznosu od 9,6 miliona KM je poslovalo 7 društava za osiguranje, a gubitak od 11,2 miliona KM iskazala su 4 društva. U ovoj djelatnosti bilo je zaposleno 870 radnika.

U narednom periodu potrebno je insistirati na unapređenju regulatornog okvira kroz primjenu standarda EU, povećanju efikasnosti nadzorne funkcije kroz preduzimanje adekvatnih mjera prema društvima za osiguranje u cilju poboljšanja kvaliteta i transparentnosti poslovanja i zaštite osiguranika i trećih oštećenih lica. Edukacija javnosti, širenje kulture osiguranja i povećanje povjerenja u ovaj sektor, pretpostavke su za dalji razvoj.

Na osnovu analize dostavljenih finansijskih izvještaja društava za osiguranje za 2008. godinu, izvještaja o izvršenoj reviziji finansijskih izvještaja društava, aktuarskih mišljenja, prikupljenih statističkih i drugih podataka i provedenog nadzora nad poslovanjem društava za osiguranje, a u skladu sa članom 9. Zakona o društvima za osiguranje („Službeni glasnik RS“ broj: 17/05), pripremljen je Izvještaj o stanju sektora osiguranja u Republici Srpskoj za 2008. godinu.

1. ZAKONODAVNI OKVIR ZA TRŽIŠTE OSIGURANJA U REPUBLICI SRPSKOJ

Društva za osiguranje u Republici Srpskoj u svom poslovanju primjenjuju više različitih sistemskih propisa, što predstavlja osnovni zakonodavni okvir, kako za njihovo funkcionisanje, tako i za provođenje nadzora.

Nadzor finansijskih usluga osiguranja, koji u skladu sa svojim zakonskim ovlašćenjima, vrši Agencija, je specifičan i prilagođen pravilima osiguravajuće struke, pa se kao takav smatra primarnim nadzorom u osiguranju, ali zbog ukupnog korporativnog i finansijskog statusa društava za osiguranje ovaj nadzor se upotpunjuje i drugim aspektima nadzora u RS, koji vrše druge nadzorne institucije.

Pomenuti zakonodavni okvir tržišta osiguranja u Republici Srpskoj u 2008. godini činili su slijedeći propisi:

1. Zakon o društvima za osiguranje („Službeni glasnik RS“ broj: 17/05, izmjene 01/06 i 64/06),
2. Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostalim obaveznim osiguranjima od odgovornosti („Službeni glasnik RS“ broj: 17/05, izmjene 64/06 i 12/09),
3. Zakon o posredovanju u osiguranju („Službeni glasnik RS“ broj: 17/05, izmjene 64/06),
4. Zakon o preduzećima („Službeni glasnik RS“ broj: 24/98, 62/02, 66/02, 38/03, 97/04, 34/06),
5. Zakon o računovodstvu i reviziji („Službeni glasnik RS“ broj: 67/05),
6. Zakon o tržištu hartija od vrijednosti („Službeni glasnik RS“ broj: 92/06),
7. Zakon o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj: 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, Službeni glasnik RS“ broj: 17/93, 03/96, 39/03, 74/04),
8. Zakon o Agenciji za osiguranje u BiH („Službeni glasnik BiH“ broj: 12/04),
9. podzakonski propisi koje je Agencija usvojila na osnovu zakona iz oblasti osiguranja.

U februaru 2009. godine usvojen je Zakon o dobrovoljnim penzijskim fondovima i penzijskim planovima, po kome je nadležnost za regulativu i nadzor data Agenciji. U 2009. godini očekuje se osnivanje prvih fondova ovakve vrste.

Usvajanjem prva tri navedena zakona u paketu u Republici Srpskoj, a posebno Zakona o društvima za osiguranje, stvorene su sistemske pretpostavke za reformu u sektoru osiguranja. Tim zakonima su samo djelimično implementirane EU direktive za djelatnost osiguranja. U toku 2008. godine izvršene su značajne izmjene i dopune Zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostalim obaveznim osiguranjima od odgovornosti, pripremljen je nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u osiguranju, a do kraja 2009. godine isto se planira i za Zakon o društvima za osiguranje. Time će se postići veća usklađenost sa međunarodnim regulatornim standardima i poboljšati drugi elementi koji doprinose kako efikasnijem poslovanju samih društava, tako i provođenju nadzoru.

Na osnovu Zakona o društvima za osiguranje formirana je Agencija u skladu sa međunarodnim standardima finansijske supervizije. Uspostavljanjem nezavisne, nadzorne, stručne i regulatorne institucije, stvorene su pretpostavke da Agencija kroz svoja ovlašćenja dalje proširuje regulatornu osnovu, potrebnu za efikasno funkcionisanje sektora u skladu sa EU direktivama.

Samim zakonom, a i podzakonskim aktima Agencije, uvedena su pravila za ispunjavanje standarda u pogledu prudentnosti poslovanja društava za osiguranje. Društva moraju da ispunjavaju kapitalne zahtjeve i poštuju pravila solventnosti i likvidnosti. Propisana su pravila i minimalni standardi za obračun tehničkih rezervi društava za osiguranje, za koje je potrebno obezbijediti adekvatno kvantitativno i kvalitativno pokriće u imovini.

Agencija je svojim regulatornim aktivnostima u 2007. i 2008. godini propisala i ostala bitna pravila radi stvaranja šireg pravnog okvira za rad i poslovanje društava, zaštitu potrošača u osiguranju i unapređenje nadzora. Primjena principa upravljanja rizicima u osiguranju u narednom periodu, trebala bi dovesti do boljeg uređenja i efikasnijeg nadzora tržišta osiguranja.

Zakonom o društvima za osiguranje i podzakonskim aktima određena su takođe nova pravila za izvještavanje, kojima su društva obavezana da, kvartalno ili godišnje, Agenciji dostavljaju različite vrste izvještaja (godišnje i polugodišnje bilanse i finansijske izvještaje, podatke o visini i adekvatnosti kapitala, visini tehničkih rezervi i matematičke rezerve osiguranja, vrstama i disperziji ulaganja imovine (one koja se finansira iz tehničkih rezervi). Propisani su minimalni standardi računovodstvene i aktuarske revizije u djelatnosti osiguranja, kao i sadržaji revizorskih i aktuarskih izvještaja.

Pored toga, Zakonom o društvima za osiguranje uspostavljeni su mehanizmi za saradnju Agencije za osiguranje Republike Srpske sa Agencijom za osiguranje Federacije BiH.

Budući da je korporativni status društava za osiguranje određen kao, prevashodno akcionarsko društvo (drugi oblik je društvo za uzajamno osiguranje), Zakon o preduzećima / privrednim društvima i Zakon o tržištu hartija od vrijednosti primjenjuju se kao opšti propisi po kojima se uređuje korporativno-finansijski status društava za osiguranje u dijelu u kojem Zakon o društvima za osiguranje nije propisao posebna pravila.

Od velikog je značaja primjena međunarodnih računovodstvenih standarda, koji su, na osnovu zakona iz oblasti računovodstva, uvedeni u obaveznu primjenu. Radi primjene direktiva EU, koje u okviru IFRS standarda važe za sektor osiguranja, nužna je saradnja Agencije sa Ministarstvom finansija i Savezom računovođa i revizora RS, što je i ostvareno.

Zakonom o obligacionim odnosima propisane su opšte odredbe ugovora o osiguranju, kao imenovanog ugovora. Ovim Zakonom nisu propisane posebne odredbe o modalitetima odnosno vrstama ugovora o osiguranju karakteristične za pojedine klasifikovane poslove osiguranja, što u daljim tokovima reforme sektora osiguranja treba učiniti. Za sada su u primjeni uslovi osiguranja koje svako društvo za osiguranje treba da usvoji za poslove osiguranja za koje se registrovalo. Na ove uslove saglasnost daje Agencija, na osnovu prethodno pribavljenih mišljenja ovlaštenih aktuara.

Zakonom o Agenciji za osiguranje BiH, na nivou Bosne i Hercegovine formirana je državna Agencija kao koordinaciona, sa specifičnim nadležnostima, u odnosu na koju Agencija za osiguranje RS ima određene obaveze i prava. Na osnovu saradnje sa entitetskim agencijama obezbeđuje se da ova Agencija ispunjava zadatke predstavljanja sektora osiguranja BiH prema inostranstvu, sakupljanja i obrade statističkih podataka za osiguranje u BiH, kao i obavljanje drugih poslova za koje je nadležna.

2. UČESNICI NA TRŽIŠTU OSIGURANJA

2.1. Društva za osiguranje

Na tržištu osiguranja Republike Srpske je u 2008. godini poslovalo 11 društava za osiguranje, koja su prema djelatnosti osiguranja, sjedištu i većinskom vlasništvu nad osnovnim kapitalom, predstavljena u narednoj tabeli:

Tabela broj 1: Društva za osiguranje

R.br.	NAZIV DRUŠTVA	SJEDIŠTE	VEĆINSKO VLASNIŠTVO
NEŽIVOTNO OSIGURANJE			
1.	Bobar osiguranje a.d.	Bijeljina	domaće
2.	d.d. Brčko-gas osiguranje	Brčko	domaće
3.	Drina osiguranje a.d.	Milići	domaće
4.	Krajina osiguranje a.d.	Banja Luka	domaće
5.	Mikrofin osiguranje a.d.	Banja Luka	domaće
6.	Nešković osiguranje a.d.	Bijeljina	domaće
7.	Osiguranje Aura a.d.	Banja Luka	domaće
8.	Triglav Krajina Kopaonik a.d.o.	Banja Luka	strano
KOMPOZITNA DRUŠTVA (ŽIVOTNO I NEŽIVOTNO OSIGURANJE)			
9.	Jahorina osiguranje a.d.	Pale	strano
10.	Kosig Dunav osiguranje a.d.	Banja Luka	strano
ŽIVOTNO OSIGURANJE			
11.	Grawe osiguranje a.d.	Banja Luka	strano

U toku 2008. godine sva postojeća društva za osiguranje su obnovila dozvole za rad u skladu sa novim Zakonom o društvima za osiguranje. Krajem 2007. godine osnovana su i 2 nova društva za osiguranje, potpuno u domaćem vlasništvu. Osam društava je obavljalo poslove neživotnog osiguranja, jedno društvo se isključivo bavilo životnim osiguranjem. Dva društva su iskoristila zakonsku mogućnost i registrovana su kao kompozitna društva (sa dozvolom za životno i neživotno osiguranje), ali su u 2008. godini obavljala isključivo djelatnost neživotnog osiguranja.

Agencija je u 2008. godini u skladu sa zakonskim odredbama i usvojenim procedurama izdala dozvole za otvaranje filijala u Republici Srpskoj za pet društava za osiguranje iz FBiH i to: "Bosna-Sunce osiguranje" d.d. Sarajevo, "Camelija osiguranje" d.d. Bihać, "Croatia osiguranje" d.d. Ljubuški, "Euroherc osiguranje" d.d. Mostar i "Merkur BH osiguranje" d.d. Sarajevo. Istovremeno su tri društva iz RS: Bobar osiguranje a.d, Drina osiguranje a.d. i Kosig Dunav osiguranje a.d. podnijela zahtjev za izdavanje potvrda o solventnosti, čime je, pored ostalog, ispunjen osnovni uslov za osnivanje filijala ovih društava na području FBiH. Proces uspostavljanja jedinstvenog ekonomskog prostora BiH u segmentu osiguranja nastavljen je i u 2009. godini.

Ni u ovom izvještajnom periodu, kao ni u prethodnim godinama, u RS nije bilo registrovano nijedno društvo za obavljanje poslova reosiguranja.

2.1.1. Vlasnička struktura

Prema strukturi vlasništva nad osnovnim kapitalom, krajem 2008. godine sedam društava je bilo u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i/ili fizičkih lica, dok su četiri društva za osiguranje bila u većinskom inostranom vlasništvu. Pored Grawe osiguranja a.d, Kosig Dunav osiguranja a.d, i Triglav Krajina Kopaonik a.d.o. kod kojih su strana lica stekla većinsko vlasništvo u ranijim godinama, u 2008. godini je većinsko inostrano vlasništvo nad osnovnim kapitalom ostvareno i u Jahorina osiguranju a.d. Udio stranog kapitala u ukupnom kapitalu svih društava za osiguranje je iznosio 48,99%. Posmatrano sa stanovišta povezanosti strukture vlasništva i djelatnosti osiguranja, strani kapital je većinski u svim društvima koja obavljaju životno osiguranje i kompozitnim društvima (koja imaju dozvolu za obavljanje životnog i neživotnog osiguranjem), te jednim društvom registrovanim za poslove neživotnog osiguranja. Posmatrano po domicilnim državama većinskih inostranih vlasnika, dva društva su u većinskom vlasništvu pravnih i/ili fizičkih lica iz Austrije, dok je po jedno društvo u većinskom vlasništvu lica iz Slovenije i Srbije.

Državno vlasništvo nad osnovnim kapitalom, prema Izvještaju Centralnog registra hartija od vrijednosti-knjizi akcionara, postoji samo u Krajina osiguranju a.d., i to u procentu od 70,45%. U ostalim društvima nema državnog vlasništva u strukturi kapitala, ali u Jahorina osiguranju a.d. je evidentirana državna imovina (građevinski objekti) koju ovo društvo koristi, a što je knjiženo u vanbilansnoj evidenciji društva.

Tabela broj 2: Vlasnička struktura u društvima za osiguranje

Vlasništvo	Broj društava za osiguranje	Učešće u ukupnom kapitalu	Učešće u ukupnoj aktivi	Učešće u bruto fakturisanom premiji
Većinsko domaće privatno vlasništvo	6	42,77%	49,49%	46,04%
Većinsko domaće državno vlasništvo	1	8,24%	8,58%	6,73%
Većinsko strano vlasništvo	4	48,99%	41,93%	47,23%
Ukupno	11	100%	100%	100%

Izvor: Centralni registar HOV

2.1.2. Ljudski resursi

Na dan 31.12.2008. godine u osiguravajućim društvima u Republici Srpskoj bilo je ukupno zaposleno 871 lice. U posljednje tri godine je na tržištu osiguranja prisutna tendencija rasta broja zaposlenih, a broj i kvalifikaciona struktura zaposlenih sa uporednim pokazateljima za 2006, 2007. i 2008. godinu predstavljeni su u narednoj tabeli:

Tabela broj 3: Broj i kvalifikaciona struktura zaposlenih u društvima za osiguranje

KVALIFIKACIJA	Stanje na dan 31.12.2006.		Stanje na dan 31.12.2007.		Stanje na dan 31.12.2008.		INDEKS 2008/07
	broj	%	broj	%	broj	%	
NK					2	0,23	
PK					1	0,11	
NS	13	1,9	14	1,72	9	1,03	64,29
KV	33	4,8	52	6,37	52	5,97	100,00
SSS	369	53,2	441	54,04	449	51,55	101,81
VKV	10	1,4	7	0,86	15	1,72	214,29
VŠS	100	14,4	114	13,97	102	11,71	89,47
VSS	160	23,1	177	21,69	227	26,06	128,25
MR	6	0,9	9	1,10	11	1,26	122,22
DR	2	0,3	2	0,25	3	0,34	150,00
U K U P N O	693	100,00	816	100,00	871	100,00	106,74

Izvor: Izvještaji društava

U ovom izvještajnom periodu broj zaposlenih je u odnosu na prethodnu godinu povećan za 55 novih radnika ili za 6,74%. Treba napomenuti da je u sektoru zaposleno još 30 lica, i to u već spomenutim filijalama društava za osiguranje iz FBiH, a koje su dobile dozvolu za rad u Republici Srpskoj.

Iz prezentovanih podataka je vidljivo i kvalitativno poboljšanje strukture zaposlenih, koje se ogleda u povećanju procentualnog učešća kvalifikacionih grupa višeg obrazovnog nivoa u ukupnom broju zaposlenih.

Za kvalitetno funkcionisanje društava za osiguranje od izuzetne važnosti je jačanje aktuarske profesije u RS. Na dan 31.12.2008. godine u Registar ovlašćenih aktuara kod Agencije bilo je upisano 16 lica, što je za 1 lice više u odnosu na prethodnu godinu. Šest ovlašćenih aktuara je bilo sa mjestom boravka u Republici Srpskoj, a deset su iz Republike Srbije. Početkom 2009. godine je istekao prelazni period u kojem je Agencija priznavala ovlašćenja inostranim aktuarima. U narednom periodu potrebno je jačati vlastite kadrovske resurse u ovoj oblasti, pri čemu je kontinuirana edukacija od posebnog značaja.

2.2. Posrednici u osiguranju

U 2008. godini su nastavljene aktivnosti na daljem uređenju oblasti posredovanja u osiguranju, kako na području regulative, tako i na razvoju nadzora nad posrednicima. Zaključno sa 31.12.2008. godine u Registar posrednika u osiguranju kod Agencije upisano je ukupno 207 posrednika- fizičkih lica¹ (206 zastupnika i 1 broker u osiguranju).

¹ Ovaj broj uključuje 14 novoregistrovanih posrednika fizičkih lica i 4 lica kojima je status reaktiviran, što daje ukupan broj od 207 na dan 31.12.2008. godine.

U 2008. godini, Agencija je u skladu sa zakonskim odredbama i procedurama izdala novih šest dozvola društvima za zastupanje u osiguranju, što daje ukupan broj od 10 društva za zastupanje u osiguranju.

Nakon izmjena podzakonskih akata u oktobru 2007. godine, društva za osiguranje mogu da obavljaju djelatnosti osiguranja samo preko posrednika u osiguranju koji su registrovani, tj. licencirani u skladu sa Zakonom o posredovanju u osiguranju, što značajno doprinosi uređenju tržišta osiguranja.

Predloženim izmjenama Zakona o posredovanju u osiguranju biće omogućeno da banke i Pošte RS obavljaju djelatnost posredovanja, što je uobičajeno na drugim tržištima i trebalo bi da dinamizira i poboljša kvalitet tržišta u smislu kanala distribucije.

2.3. Zaštitni fond Republike Srpske

Zaštitni fond Republike Srpske je uspostavljen Zakonom o obaveznom osiguranju za motorna vozila i ostalim obaveznim osiguranjima od odgovornosti, kao posebno pravno lice. Nadležnost Fonda je da pokriva štete koje pretrpe žrtve saobraćajnih nezgoda, koje ne mogu biti nadoknađene sistemom obaveznog osiguranja od autoodgovornosti (ako je lice koje je odgovorno za nezgodu nepoznato i ako je nezgodu prouzrokovalo neosigurano vozilo), kao i štete kada je protiv društva za osiguranje iz RS pokrenut postupak posebne likvidacije zbog stečaja ili oduzimanja dozvole.

Sva društva za osiguranje, koja obavljaju osiguranje od autoodgovornosti su po zakonu članovi Zaštitnog fonda i imaju obavezu uplate doprinosa Fondu, srazmjerno ostvarenoj premiji od osiguranja od autoodgovornosti.

Ukupno ostvareni prihodi Zaštitnog fonda u 2008. godini su iznosili 1.686.090 KM, od čega se 1.254.279 KM odnosi na prihode od doprinosa članova Zaštitnog fonda, 323.767 KM je prihod od regresnih potraživanja, a ostali prihodi (prihodi od ukidanja rezervisanja) su iznosili 108.044 KM. Ostvareni ukupni prihodi su veći za 7,45% u poređenju sa istim periodom prethodne godine, što je rezultat: doprinosa novih članova (filijala društava iz FBiH), naplate neizmirenih doprinosa iz ranijih godina, te pojačane aktivnosti na naplati regresnih potraživanja.

Ovakve tendencije u dinamici naplate i obimu prihoda Zaštitnog fonda omogućile su urednije servisiranje obaveza prema oštećenim licima.

U narednoj tabeli se daje pregled rješavanja i isplate odštetnih zahtjeva u 2007. i 2008. godini, a koje se odnose na štete na licima ili imovini u saobraćajnim nezgodama, iz nadležnosti Zaštitnog fonda

Prosječna vrijednost isplaćenog odštetnog zahtjeva u 2008. godini u redovnom postupku iznosila je 2.900 KM, a prosječna vrijednost odštetnog zahtjeva u sudskom postupku je 10.300 KM.

Tabela broj 4: Odštetni zahtjevi prema Zaštitnom fondu

Odštetni zahtjevi	Prijavljeno		Preneseno iz prethodnog perioda		Ukupan broj zahtjeva		Odbijeno		Obradeno bez odbijenih		Isplaćeno			
											broj	iznos	broj	iznos
	2007.	2008.	2007.	2008.	2007.	2008.	2007.	2008.	2007.	2008.	2007.		2008.	
Redovni postupak	386	386	181	106	567	492	93	156	367	242	308	860.401	235	682.420
Sudski postupak	37	50	119	97	156	147	27	22	34	27	33	757.678	27	280.024
U K U P N O	423	436	300	203	723	639	120	178	401	269	341	1.618.079	262	962.444

Izvor: Izvještaj Zaštitnog fonda

2.4. Ombudsman u osiguranju- zaštita potrošača

U 2008. godini stvoreni su regulatorni i kadrovski preduslovi za funkcionisanje institucije ombudsmana u osiguranju. Pravni osnov za uspostavljanje i djelovanje ombudsmana u osiguranju je sadržan u odredbi člana 25. Zakona o društvima za osiguranje, a funkcionisanje je detaljnije regulisano Pravilnikom o ombudsmanima u osiguranju, Pravilima postupka ombudsmana u osiguranju i Kodeksom poslovne etike društava za osiguranje u Republici Srpskoj. Djelovanjem Ombudsmana se štite potrošači-korisnici usluga osiguranja i promoviše mirno, odnosno vansudsko rješavanje sporova nastalih iz ugovora o osiguranju. Detaljniji podaci o rezultatima postignutim u ovom segmentu dati su u Izvještaju o radu Agencije za 2008. godinu.

3. PORTFELJ OSIGURANJA

3.1. Obračunata premija

Ukupno obračunata premija na tržištu osiguranja Republike Srpske u 2008. godini iznosila je 117.361.512 KM. U odnosu na prethodnu godinu, obračunata premija u 2008. godini je veća za 12.050.079 KM ili za 11,44%.

U narednoj tabeli je dat međunarodni komparativni pregled osnovnih relativnih pokazatelja vezanih za premiju, kojima se mjeri stepen razvijenosti tržišta osiguranja:

Tabela broj 5: Premija i makroekonomski pokazatelji (u USD)

Zemlja		Premija/Broj stanovnika			Premija/BDP (%)			Životno/Ukupna premija		
		2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
BiH	Republika Srpska	39,36	42,17 ²	51,15	1,63	1,46	1,43	2,23	3,48	4,69
	Federacija BiH	54,45	59,84	72,87	2,25	2,20	2,16	12,35	13,91	16,69
Austrija		2.342,80	2.396,70	2.620,50	6,17	6,10	5,80	46,58	46,08	45,40
Bugarska		87,90	100,90	139,30	2,55	2,60	2,70	12,67	14,05	14,96
Grčka		446,70	489,30	537,90	2,17	1,80	1,90	49,18	52,47	51,53
Mađarska		334,10	376,20	491,90	3,08	3,40	3,50	44,37	51,30	55,62
Rumunija		69,50	94,50	135,20	1,53	1,70	1,80	23,22	19,52	19,36
Slovenija		978,10	1.100,90	1.294,80	5,65	5,80	5,70	30,01	31,30	32,18
Srbija ³		48,70	77,10	103,10	2,23	1,80	1,80	9,04	9,93	10,31
Turska		78,60	89,20	110,80	1,55	1,60	1,70	16,20	14,59	13,08
Hrvatska		274,70	307,90	370,70	3,25	3,30	3,30	25,83	26,46	27,29
Češka		477,80	519,60	631,30	3,98	3,80	3,70	38,36	38,63	41,35

Izvor: Statistika tržišta osiguranja u BiH za 2006. godinu,
Republički zavod za statistiku RS,
Swiss re No 5/2006, 4/2007, 3/2008

U vrijeme izrade ovog Izvještaja nije bila dostupna komparativna statistika za 2008. godinu, ali se sa sigurnošću može tvrditi da se relativna pozicija tržišta osiguranja RS nije bitnije promijenila, u odnosu na prikazane pokazatelje. Kao što se vidi iz navedenih podataka, sektor osiguranja Republike Srpske je nerazvijen mjereno prema sva tri pokazatelja. Obračunata premija u Republici Srpskoj za 2007. godinu i pored konstantnog rasta u proteklom periodu, po visini i učešću u BDP je znatno niža od rezultata ostvarenih na tržištima osiguranja država u okruženju ili drugih zemalja u tranziciji.

² Podaci o broju stanovnika u 2006. godini su prema Izvještaju o bruto domaćem proizvodu za 2006. godinu korigovani od strane Republičkog zavoda za statistiku RS, i razlikuju se od podataka objavljenih u ranijim izvještajima

³ U 2005. godini Srbija i Crna Gora su bile jedna država, pa je u podatke za 2005. godinu uključena i Crna Gora.

Premija po stanovniku je najbliža Srbiji prije tri godine, dok za ostalim, čak i tranzicijskim zemljama značajno zaostajemo. Što se tiče učešća životnog osiguranja u ukupnoj premiji, može se primjetiti napredak, međutim, to je i dalje vrlo daleko od prosjeka navedenih zemalja. Srbija i Bugarska sa najnižim učešćem premije životnog osiguranja u ukupnom, posmatrano prije tri godine, imaju skoro 2, odnosno 3 puta veće učešće nego Republika Srpska. Dakle, pred tržištem osiguranja Republike Srpske predstoji period stabilizacije i prilagođavanja, ali je evidentan i potencijal za rast i razvoj, što potvrđuju iskustva i trendovi u okruženju. Perspektivu tržišta osiguranja u RS svakako treba posmatrati i u kontekstu daljeg razvoja ukupnog finansijskog tržišta, posebno tržišta hartija od vrijednosti.

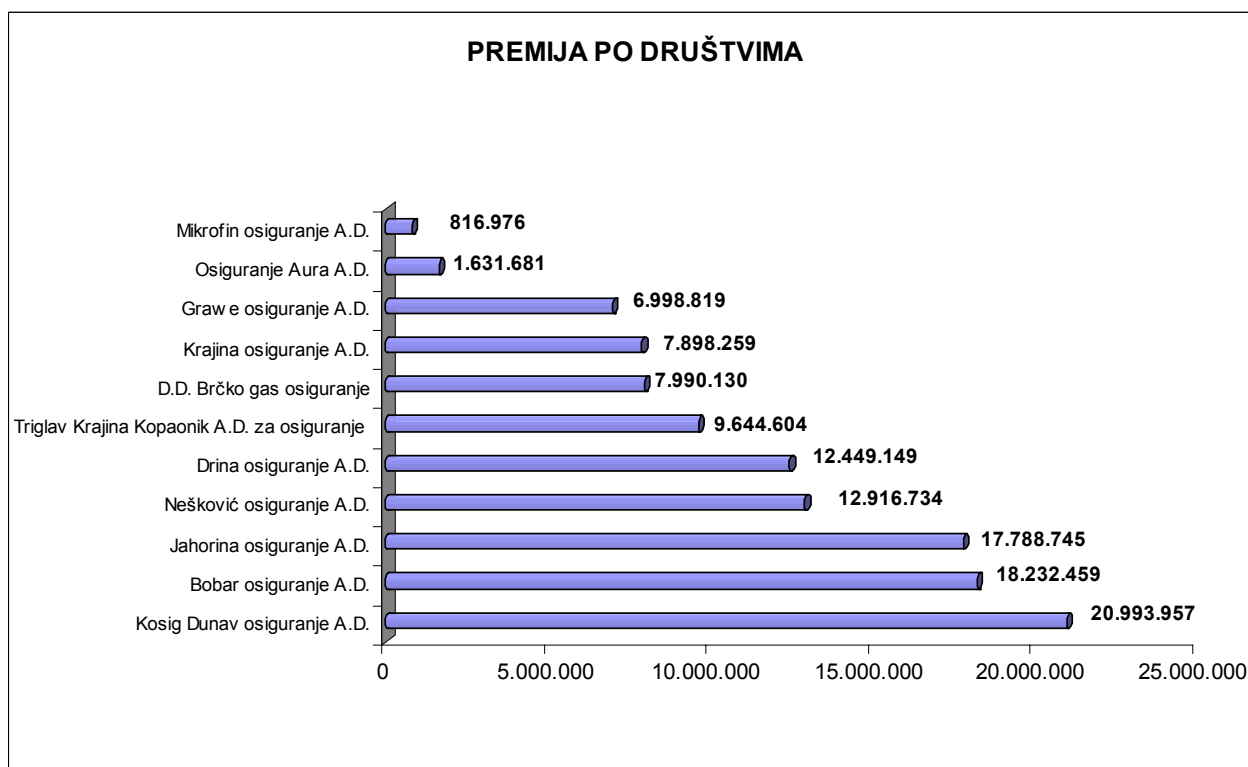
U nastavku se daje pregled obračunate premije po društvima za osiguranje:

Tabela broj 6: Obračunate premije po društvima u periodu 2005-2008. godina

NAZIV DRUŠTVA U RS		I-XII 2005.		I-XII 2006.		I-XII 2007.		I-XII 2008.		INDEKS 2008/07
		OBRAČUNATA PREMIJA U KM	%	OBRAČUNATA PREMIJA U KM	%	OBRAČUNATA PREMIJA U KM	%	OBRAČUNATA PREMIJA U KM	%	
NEŽIVOTNA OSIGURANJA RS										
1	Bobar osiguranje A.D.	17.228.785	18,84%	17.817.530	18,76%	20.719.041	19,67%	18.232.459	15,54%	88,00
2	D.D. Brčko gas osiguranje	4.411.789	4,83%	5.441.675	5,73%	5.929.765	5,63%	7.990.130	6,81%	134,75
3	Drina osiguranje A.D.	9.411.327	10,29%	10.783.941	11,35%	11.850.756	11,25%	12.449.149	10,61%	105,05
4	Jahorina osiguranje A.D.	16.155.141	17,67%	15.308.083	16,12%	16.355.251	15,53%	17.788.745	15,16%	108,76
5	Kosig Dunav osiguranje A.D.	16.785.035	18,36%	17.658.997	18,59%	19.281.956	18,31%	20.993.957	17,89%	108,88
6	Krajina osiguranje A.D.	7.744.169	8,47%	7.486.791	7,88%	6.893.447	6,55%	7.898.259	6,73%	114,58
7	Mikrofin osiguranje A.D.	-	-	-	-	-	-	816.976	0,70%	-
8	Nešković osiguranje A.D.	10.545.536	11,53%	10.459.910	11,01%	11.964.268	11,36%	12.916.734	11,01%	107,96
9	Osiguranje Aura A.D.	-	-	-	-	67.464	0,06%	1.631.681	1,39%	2418,60
10	Triglav Krajina Kopaonik A.D. za osiguranje	7.113.353	7,78%	6.719.395	7,07%	7.312.137	6,94%	9.644.604	8,22%	131,90
UKUPNO NEŽIVOTNA RS		89.395.135	97,77%	91.676.322	96,52%	100.374.085	95,31%	110.362.693	94,04%	109,95
ŽIVOTNA OSIGURANJA RS										
11	Grawe osiguranje A.D.	2.036.029	2,23%	3.309.081	3,48%	4.937.348	4,69%	6.998.819	5,96%	141,75
UKUPNO ŽIVOTNA RS		2.036.029	2,23%	3.309.081	3,48%	4.937.348	4,69%	6.998.819	5,96%	141,75
UKUPNA PREMIJA RS		91.431.164	100,00%	94.985.403	100,00%	105.311.433	100,00%	117.361.512	100,00%	111,44

Izvor: Izvještaji društava

Deset društava je u 2008. godini u odnosu na prethodnu godinu ostvarilo porast premije, dok je jedino kod Bobar osiguranja a.d. zabilježeno smanjenje premije. Najveći procentualni rast premije neživotnih osiguranja u odnosu na prethodnu godinu, ako se izuzme Osiguranje Aura a.d. (u 2007. godini ovo društvo je obavljalo djelatnost samo jedan mjesec, pa je poređenje sa prethodnom godinom nerealno) su ostvarila društva d.d. Brčko-gas osiguranje i Triglav Krajina Kopaonik a.d.o, od 34,75%, odnosno 31,90%, respektivno. Grawe osiguranje a.d. kao jedino društvo koje se u 2008. godini bavilo životnim osiguranjima, imalo je porast premije od 41,75% .

Grafikon broj 1: Ostvarena premija/po društvima za osiguranje

Izvor: Izvještaji društava

Za razliku od prethodnih godina, u 2008. godini učešće u ukupnoj premiji na tržištu osiguranja Republike Srpske su ostvarile i filijale društava za osiguranje iz Federacije BiH, i to u iznosu od 2.541.867 KM, što predstavlja 2,12% u odnosu na ukupnu premiju od 119.903.380 KM.

U nastavku ovog Izvještaja korišćiće se isključivo podaci i pokazatelji o društvima za osiguranje iz Republike Srpske, a u narednoj tabeli se daje samo pregled premije filijala društava iz FBiH na tržištu osiguranja u RS u 2008. godini:

Tabela broj 7: Obračunate premije po filijalama društava iz FBiH 2008. godini

R.br.	FILIJALE DRUŠTAVA ZA OSIGURANJE IZ FBiH KOJE POSLUJU U RS	I-XII 2008. OBRAČUNATA PREMIJA U KM	%
NEŽIVOTNA OSIGURANJA FBiH			
1.	Bosna-Sunce osiguranje d.d.	1.554.762	61,17
2.	Camelija osiguranje d.d.	146.501	5,76
3.	Croatia osiguranje d.d.	117.196	4,61
4.	Euroherc osiguranje d.d.	72.720	2,86
	UKUPNO NEŽIVOTNA FBiH	1.891.179	74,40
ŽIVOTNA OSIGURANJA FBiH			
3.	Croatia osiguranje d.d.	14.127	0,56
5.	Merkur BH osiguranje	636.561	25,04
	UKUPNO ŽIVOTNA FBiH	650.689	25,60
	UKUPNA PREMIJA FILIJALA FBiH	2.541.867	100,00

Izvor: Izvještaji filijala

Iz navedenog pregleda je vidljivo da se struktura ostvarene premije filijala društava iz FBiH u 2008. razlikuje od strukture premije društava iz RS, u smislu većeg učešća životnih osiguranja.

3.2. Struktura premije

U sljedećoj tabeli je predstavljena struktura obračunate premije prema vrstama osiguranja u periodu 2006. do 2008. godine, s tim da se kategorija „ostalo“, odnosi na 13 grupa neživotnih osiguranja, koje u ukupnoj premiji pojedinačno učestvuju ispod jednog procenta.

Tabela broj 8: Obračunata premija prema vrstama osiguranja

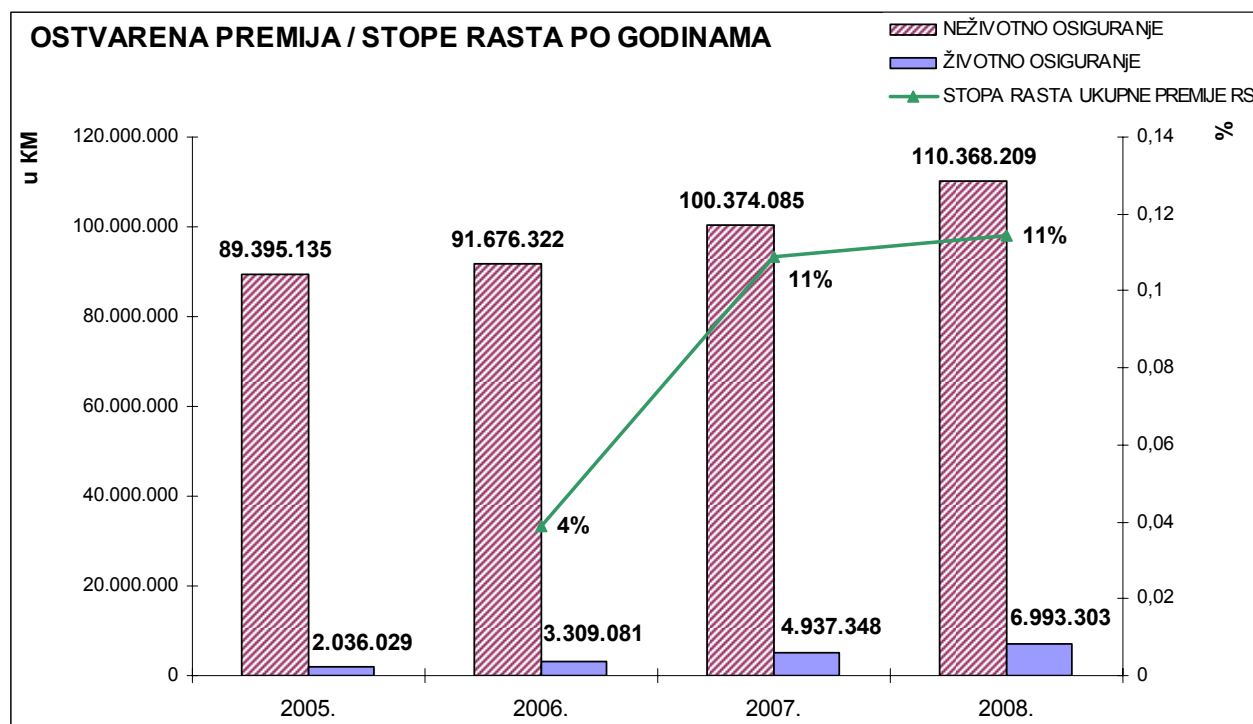
Vrsta osiguranja	2006.		2007.		2008.		Indeks 2008/07
	Iznos	Udio (%)	Iznos	Udio (%)	Iznos	Udio (%)	
Osiguranje nezgode	6.218.611	6,55	6.232.842	5,92	7.287.487	6,21	116,92
Osiguranje vozila koja se kreću po kopnu osim šinskih	4.662.674	4,91	6.688.891	6,35	8.529.679	7,27	127,52
Osiguranje imovine od požara i prirodnih sila	4.728.817	4,98	4.757.583	4,52	5.771.319	4,92	121,31
Osiguranje ostalih šteta na imovini	3.208.200	3,38	3.643.439	3,46	4.581.902	3,90	125,76
Osiguranje od odgovornosti za m/v	72.161.182	75,97	78.056.435	74,12	82.697.958	70,46	105,95
Ostalo	696.838	0,73	994.895	0,94	1.499.864	1,28	150,76
Ukupno neživotna	91.676.322	96,52	100.374.085	95,31	110.368.209	94,04	109,96
Životno osiguranje	3.309.081	3,48	4.937.348	4,69	6.993.303	5,96	141,64
Ukupno	94.985.403	100,00	105.311.433	100,00	117.361.512	100,00	111,44

Izvor: Izvještaji društava

U strukturi ukupno obračunate premije u 2008. godini, neživotno osiguranje učestvovalo je sa 110.368.209 KM ili 94,04%, dok se na obračunatu premiju životnog osiguranja odnosilo 6.993.303 KM ili 5,96%. U odnosu na prethodnu godinu, obračunata premija neživotnih

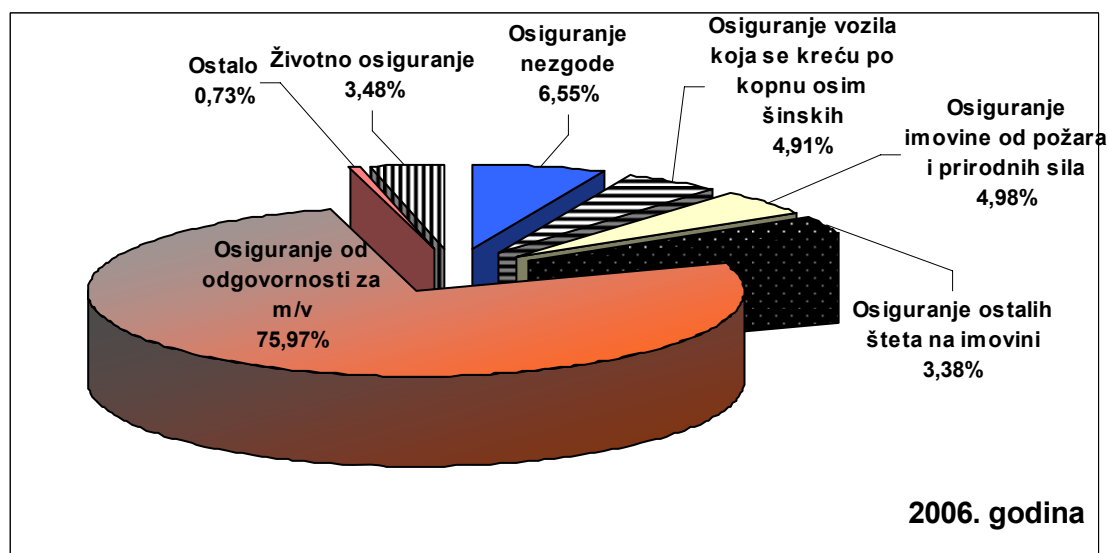
osiguranja je porasla za 9,96%, a životnih osiguranja za 41,64% (razlika u odnosu na 41,75% iz tabele premije po društvima se odnosi na učešće osiguranja nezgode kod Grawe osiguranja A.D.). Međutim, i pored nastavka dinamičnog trenda rasta životnih osiguranja, učešće ove vrste osiguranja od 5,96% u ukupno obračunatoj premiji je i dalje nisko u poređenju sa učešćem životnog osiguranja na tržištima osiguranja u okruženju.

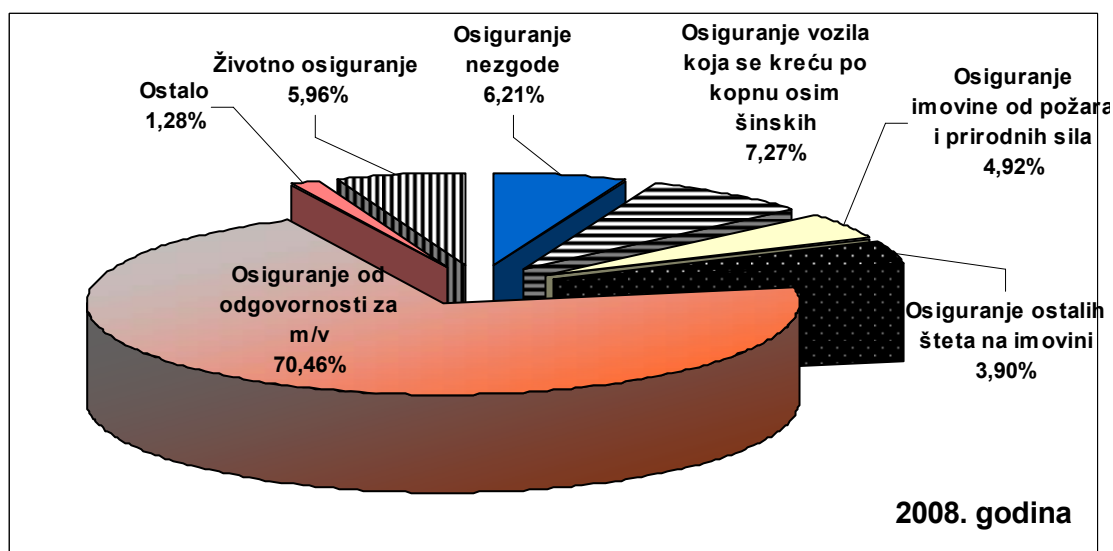
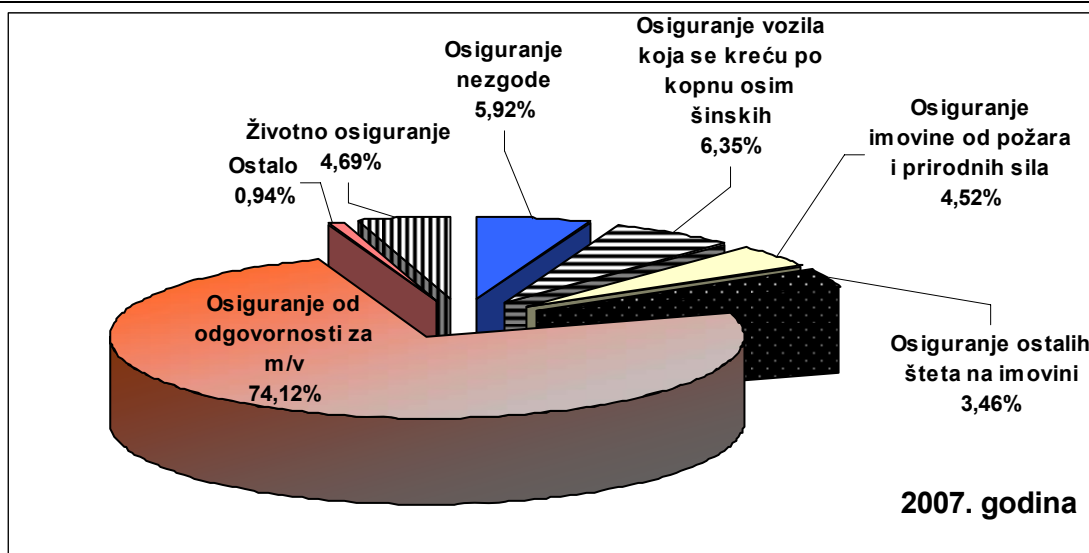
U nastavku se daje niz grafičkih ilustracija strukture bruto premije u RS.

Grafikon broj 2: Ostvarena premija/stopa rasta po godinama

Izvor: Izvještaji društava

Grafikon broj 3: Struktura premija

Izvor: Izvještaji društava

Kao što se vidi iz podataka o apsolutnim iznosima i grafičkog prikaza relativnih odnosa na osiguranje od autoodgovornosti se odnosilo 70% ukupno ostvarene premije u 2008. godini, dok je u 2007. godini učešće ove vrste osiguranja iznosilo 74%, a 76% u 2006. godini. Iako je u posljednje tri godine evidentan opadajući trend, ova vrsta osiguranja i dalje dominira u ukupnoj premiji. Poređenja radi na tržištima osiguranja u okruženju, ova vrsta osiguranja čini oko 30% ukupno obračunate premije. Međutim, treba napomenuti da je posmatrano od 2005. godine, u 2008. godini zabilježen najveći pad učešća osiguranja od autoodgovornosti u ukupnoj premiji za 4%.

U narednoj tabeli nalaze se podaci o učešću obaveznog i neobaveznog osiguranja u ukupno obračunatoj premiji za prethodne tri godine:

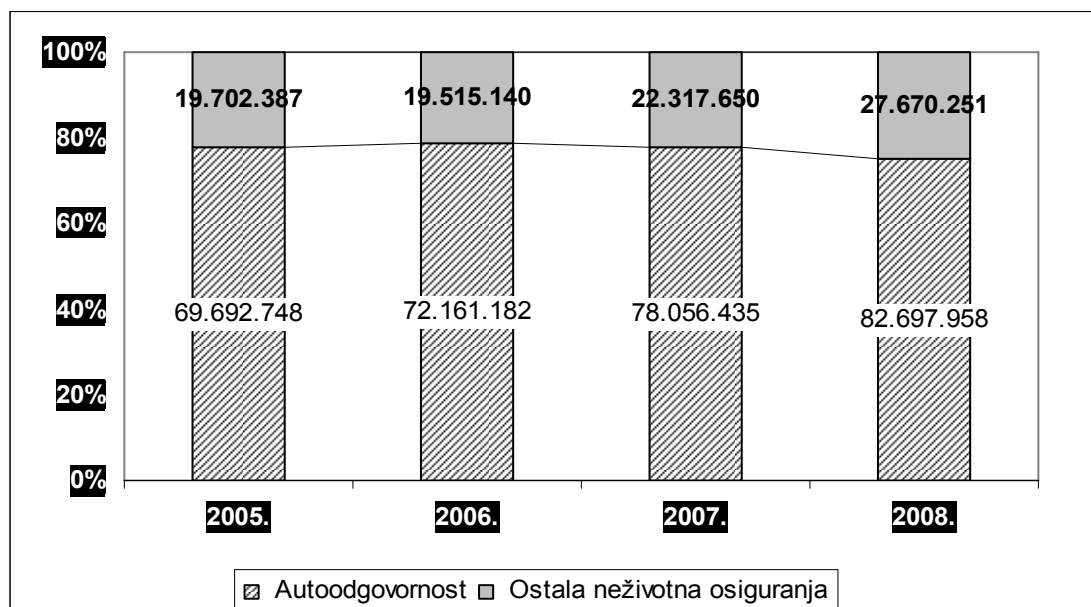
Tabela broj 9: Udio obaveznog i neobaveznog osiguranja u ukupno obračunatoj premiji

Vrsta osiguranja	2006.	Udio (%)	2007.	Udio (%)	2008.	Udio (%)	Indeks 2008/07
Obavezno	76.838.665,00	80,90	84.293.214,16	80,04	89.988.792,82	76,68	106,76
Neobavezno	18.146.737,00	19,10	21.018.218,91	19,96	27.372.719,26	23,32	130,23
UKUPNO	94.985.402,00	100,00	105.311.433,07	100,00	117.361.512,08	100,00	111,44

Izvor: Izveštaji društava

Iz navedene tabele je vidljiv višestruko veći indeks rasta neobaveznih osiguranja u 2008. godini u odnosu na indeks rasta obaveznih osiguranja. Ovakav trend postepeno mijenja strukturu premije u pravcu neobaveznih oblika osiguranja, a širenjem ove palete proizvoda tržište sazrijeva.

Ukupan rast obračunate premije, opadanje učešća premije osiguranja od odgovornosti za motorna vozila, a naročito relativni i apsolutni rast obračunate premije životnog osiguranja, koja je višestruka u odnosu na 2005. godinu, predstavljaju pozitivne promjene na tržištu osiguranja u RS.

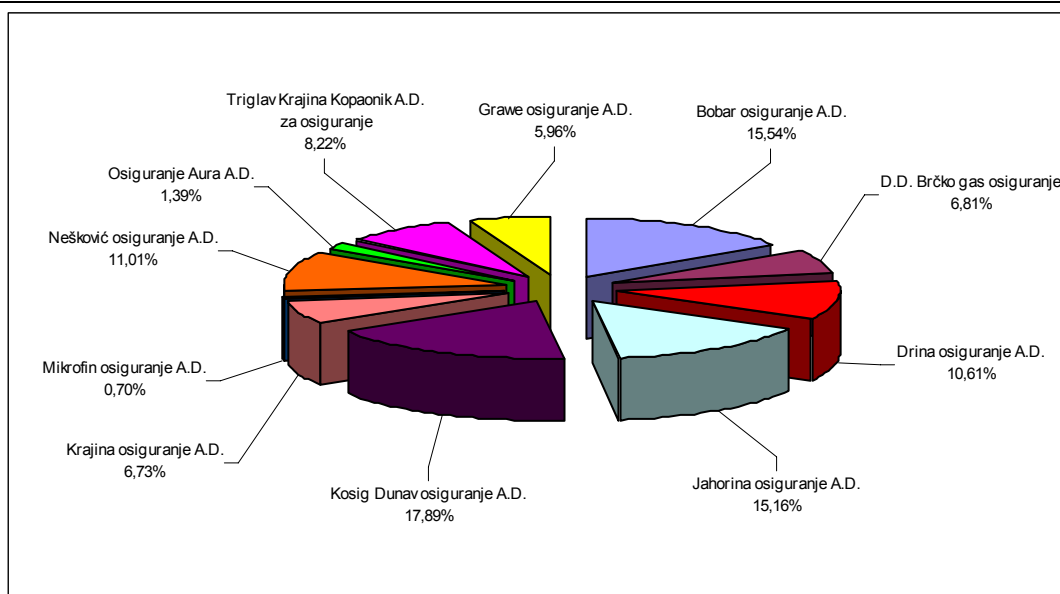

Grafikon broj 4: Ostvarena premija

Izvor: Izveštaji društava

3.3. Tržišno učešće

Posmatrano pojedinačno po društvima u 2008. godini, u odnosu na prethodni period, povećanje tržišnog učešća, u skladu sa ostvarenom premijom je evidentno kod Grawe osiguranja a.d, kad se radi o životnom osiguranju, te kod d.d. Brčko-gas osiguranja i Triglav Krajina Kopaonik a.d.o, kad se radi o neživotnom osiguranju. Tržišno učešće dva nova društva za osiguranje (Osiguranje Aura a.d i Mikrofin osiguranje a.d.) je iznosilo 2,09%, a što je je predstavljeno u narednom grafičkom pregledu.

Grafikon broj 5: Učešće društava na tržištu RS u periodu I-XII 2008. godine Izvor: Izvještaji društava

Stepen koncentracije tržišta, dat je na slijedećem pregledu po peer grupama, a u odnosu na isti period prethodne godine se promijenio u korist društava koja imaju pojedinačno učešće na tržištu od 5% do 10%. Ukoliko se posmatra period od prethodne četiri godine, može se zaključiti da je to trend. Istovremeno došlo je do smanjenja ukupnog tržišnog učešća društava za osiguranje koja ostvaruju premiju ispod 5% i preko 5% od ukupne. U 2008. godini ukupno tržišno učešće tri najveća društva za osiguranje je prvi put bilo ispod 50%, ali i dalje prvih pet društava zauzima oko 70% tržišta.

Tabela broj10: Učešće društava u ukupnoj premiji prema peer grupama

Učešće	Učešće društava iz RS u ukupnoj premiji prema peer grupama							
	2005.		2006.		2007.		2008.	
	Ukupno učešće u %	Broj društava	Ukupno učešće u %	Broj društava	Ukupno učešće u %	Broj društava	Ukupno učešće u %	Broj društava
do 5%	7,05%	2	3,48%	1	4,75%	2	2,09%	2
5-10%	16,25%	2	20,69%	3	19,12%	3	27,72%	4
10-15%	21,83%	2	22,37%	2	22,61%	2	21,61%	2
Preko 15%	54,87%	3	53,47%	3	53,51%	3	48,58%	3

Izvor: Izvještaji društava

Herfindahl Hirschman-ov indeks predstavlja takođe mjeru koncentracije tržišta i izračunava se kao zbir kvadrata pojedinačnog učešća svakog društva za osiguranje u odnosu na ostvarenu premiju. Ovaj indeks uzima u obzir relativnu veličinu i raspodjelu društava na tržištu, te ukoliko je tržište monopolističko, postoji i veća tržišna koncentracija, i naravno manja konkurencija. Indeks se povećava ukoliko se smanjuje broj društava učesnika na tržištu, a u isto vrijeme razlika u veličini među njima je sve veća. Ukoliko bi postojalo samo jedno društvo koje se bavi osiguranjem, indeks bi iznosio 10.000 (učešće na tržištu 100%, odnosno indeks je $100 \cdot 100 =$

10.000). U isto vrijeme, ukoliko bi bilo mnogo društava koje se bavi osiguranjem sa srazmjerno niskim učešćem, oko 0%, indeks bi bio blizu 0, što bi ukazivalo da na tržištu postoji savršena konkurencija. Za Herfindahl Hirschman-ov indeks između 1.000 i 1.800 se smatra da na tržištu postoji umjerena koncentracija, a upravo ovakva umjerena koncentracija karakteriše tržište osiguranja Republike Srpske u 2008. godini. Herfindahl Hirschman-ov indeks u 2008. godini iznosi 1.190 poena, što je u odnosu na 2007. godinu više za 148 poena.

4. RJEŠAVANJE ODŠTETNIH ZAHTJEVA

U nastavku se daju osnovni podaci u vezi sa rješavanjem i isplatom odštetnih zahtjeva, posebno za životno i neživotno osiguranje.

4.1. Životno osiguranje

Kod životnog osiguranja, evidentirano je 26 neriješenih (rezervisanih) odštetnih zahtjeva na dan 31.12.2007. godine, što uz 203 odštetna zahtjeva prijavljena u toku godine ukupno čini 229 odštetnih zahtjeva u 2008. godini. Od ukupnog broja odštetnih zahtjeva pozitivno je riješeno 170 odštetnih zahtjeva, dok je 16 odštetnih zahtjeva odbijeno, odnosno riješeno negativno.

Saglasno navedenom, stopa efikasnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva kod životnog osiguranja, posmatrana kao odnos broja ukupno riješenih (uključujući i odbijene zahtjeve, kao negativno riješene) i broja ukupno evidentiranih odštetnih zahtjeva je iznosila 81,22%, dok je u prethodnoj godini stopa efikasnosti rješavanja odštetnih zahtjeva iznosila 89%.

Vrijednost 170 pozitivno riješenih odštetnih zahtjeva iznosila je 507.235 KM i svi su do 31.12.2008. godine isplaćeni, odnosno stopa efikasnosti u isplati odštetnih zahtjeva kod životnog osiguranja u 2008. godini iznosi 100%.

4.2. Neživotno osiguranje

Kod neživotnog osiguranja, evidentirano je 4.247 neriješenih (rezervisanih) odštetnih zahtjeva na dan 31.12.2007. godine, pa je uz 19.724 odštetnih zahtjeva prijavljenih u toku godine u 2008. godini bilo ukupno bilo 23.971 odštetnih zahtjeva, što je povećanje u odnosu na prethodnu godinu od 17,05%.

U narednim tabelama dati su uporedni podaci za period 2006. - 2008. godine, a koji pokazuju rješavanje i isplatu odštetnih zahtjeva kod neživotnog osiguranja.

Tabela broj 11: Broj odštetnih zahtjeva u neživotnom osiguranju

Odštetni zahtjevi (neživotno osiguranje)	2006.	2007.	2008.	Indeks 2008/07
Prijavljeno odštetnih zahtjeva	15.000	16.396	19.724	120,30
Neriješeni (rezervisani) odštetni zahtjevi na početku godine	3.858	4.083	4.247	104,02
Ukupno odštetnih zahtjeva	18.858	20.479	23.971	117,05

Izvor: Izvještaji društava

Stopa efikasnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva kao odnos broja ukupno riješenih (uključujući i odbijene zahtjeve, kao negativno riješene) i broja ukupno evidentiranih odštetnih zahtjeva za neživotno osiguranje prikazana je u sljedećoj tabeli:

Tabela broj 12: Stopa efikasnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva kod neživotnog osiguranja

Odštetni zahtjevi (neživotno osiguranje)			2006.	2007.	2008.	Indeks 2008/07
Ukupno riješeni odštetni zahtjevi	Pozitivno riješeni	1	13.088	14.445	17.959	124,33
	Odbijeni	2	1.737	1.916	2.397	125,10
Ukupno odštetnih zahtjeva		3	18.858	20.479	23.971	117,05
Stopa efikasnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva		$4 = (1+2) / 3$	78,61%	79,89%	84,92%	

Izvor: Izvještaji društava

U 2008. godini osiguranicima je po osnovu pozitivno riješenih odštetnih zahtjeva isplaćeno 41.167.072 KM⁴, što u odnosu na 2007. godinu, kada je ukupna suma isplaćenih odštetnih zahtjeva iznosila 32.532.049 KM⁵, predstavlja povećanje od 26%.

Prosječna stopa efikasnosti u isplati odštetnih zahtjeva, posmatrana kao odnos broja isplaćenih i ukupnog broja pozitivno riješenih zahtjeva prikazana je u sljedećoj tabeli:

Tabela broj 13: Stopa efikasnosti u isplati odštetnih zahtjeva kod neživotnog osiguranja

Odštetni zahtjevi (neživotno osiguranje)			2006.	2007.	2008.	Indeks 2008/07
Ukupno pozitivno riješeni odštetni zahtjevi	Neisplaćeni odštetni zahtjevi prenijeti iz prethodnog perioda	1	2.187	1.037	959	92,48
	Pozitivno riješeni u tekućem periodu	2	13.088	14.445	17.959	124,33
Ukupno isplaćeni odštetni zahtjevi		3	14.166	14.504	18.732	129,15
Stopa efikasnosti u isplati odštetnih zahtjeva		$4 = 3 / (1+2)$	92,74%	93,68%	99,02%	

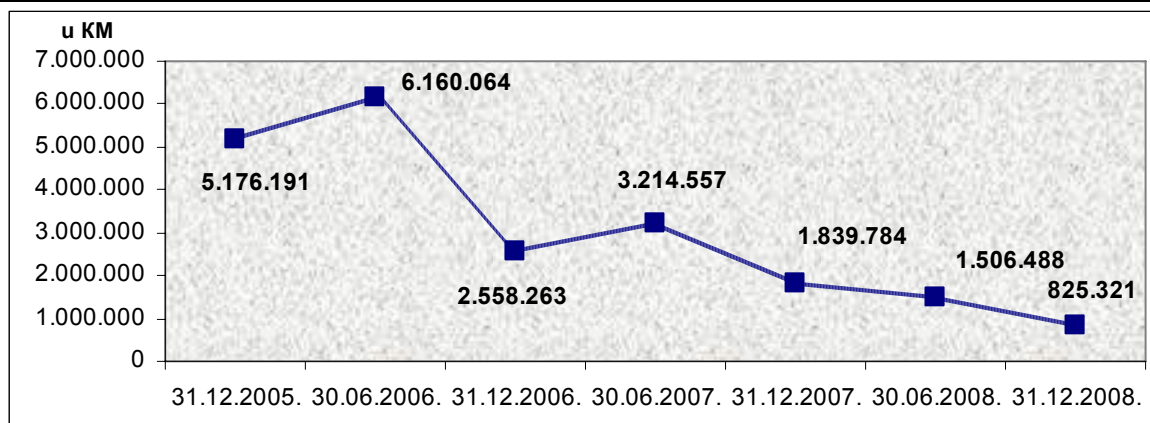
Izvor: Izvještaji društava

Potrebno je naglasiti da je od početka rada Agencije u aprilu 2006. godine, i zatečenog iznosa od preko 6.000.000 KM neisplaćenih odštetnih zahtjeva, stanje na dan 31.12.2008. godine značajno promijenjeno, te iznos ukupno neisplaćenih, a riješenih odštetnih zahtjeva na navedeni datum iznosi 825.321 KM. Agencija će i u narednom periodu insistirati na rješavanju i isplati odštetnih zahtjeva u skladu sa propisima, a efikasnost nadzora u ovom segmentu treba da unaprijedi novi informacioni sistem Agencije, čija je izrada u toku.

U cilju sagledavanja stanja rješavanja i isplate odštetnih zahtjeva na tržištu osiguranja u Republici Srpskoj, u narednom grafičkom prikazu je predstavljeno kretanje vrijednosti riješenih, a neisplaćenih odštetnih zahtjeva posmatrano od stanja zatečenog u 2006. godini do kraja 2008. godine. Kriva predstavlja stanje neisplaćenih odštetnih zahtjeva iskazanih polovinom i krajem posmatranih perioda.

⁴ U navedeni iznos je uključen iznos šteta jednog društva koji se odnosi na međunarodnu Zelenu kartu, a podatak o njihovom broju nije uključen u prikazane tabele. Takođe su u ovom iznosu uračunati i iznosi isplaćeni po osnovu prijeratnih šteta, kod 2 društva za osiguranje.

⁵ Navedeni iznos se razlikuje od iznosa prikazanog u Izvještaju o stanju sektora osiguranja za period 01.01.-31.12.2007. godine zbog naknadno uočenog propusta. U prethodnom izvještaju, prikazani iznos od 33.025.253 KM je sadržavao i štete isplaćene po osnovu životnog osiguranja.

Grafikon broj 6: Neisplaćeni odštetni zahtjevi

Izvor: Izvještaji društava

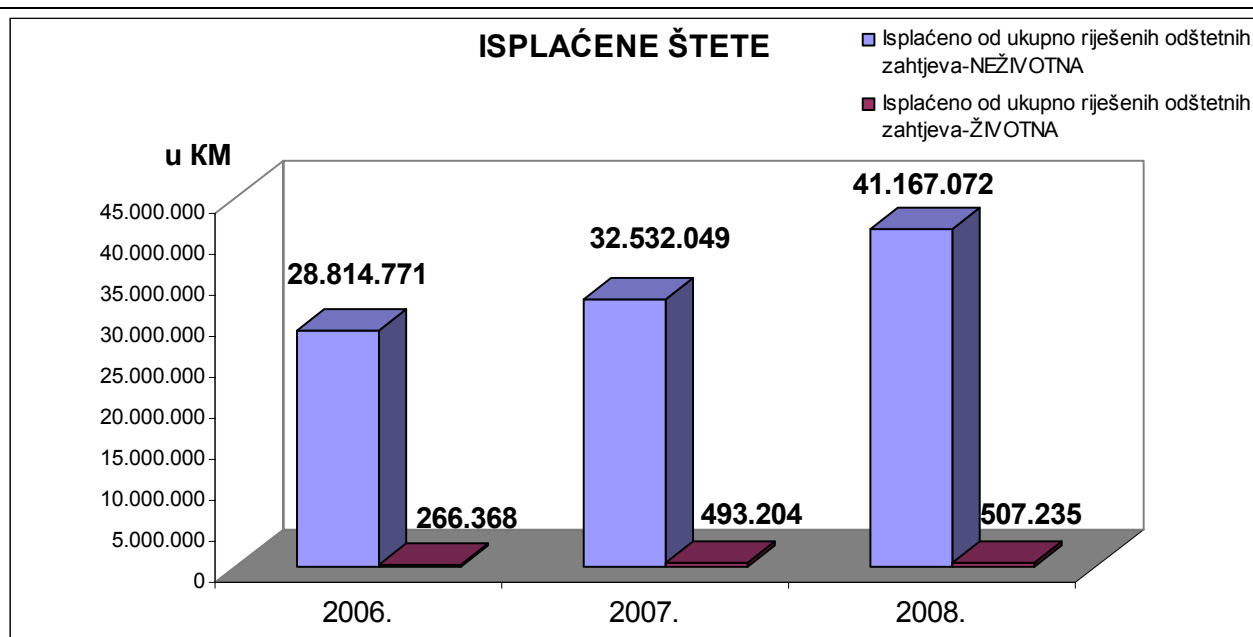
U narednoj tabeli se daje pregled stopa efikasnosti u rješavanju i isplati odštetnih zahtjeva, po društvima za osiguranje za 2008. godinu, iz koje je vidljivo da je ostvarena niža stopa efikasnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva nego stopa efikasnosti u isplati odštetnih zahtjeva.

Tabela broj 14: Stopa efikasnosti u rješavanju i isplati odštetnih zahtjeva društava

Društvo za osiguranje	Stopa efikasnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva			Stopa efikasnosti u isplati odštetnih zahtjeva		
	31.12.2006.	31.12.2007.	31.12.2008.	31.12.2006.	31.12.2007.	31.12.2008.
Bobar osiguranje	72,55%	75,00%	80,98%	83,85%	81,48%	97,34%
Brčko-gas osiguranje	79,90%	90,81%	87,27%	100,00%	96,45%	100,00%
Grawe osiguranje	87,56%	89,64%	81,22%	100,00%	100,00%	100,00%
Drina osiguranje	78,45%	79,14%	80,81%	100,00%	100,00%	100,00%
Jahorina osiguranje	79,69%	79,26%	85,05%	99,50%	99,80%	99,95%
Kosig Dunav osiguranje	80,82%	78,90%	91,95%	96,07%	100,00%	100,00%
Krajina osiguranje	88,33%	92,15%	90,42%	92,03%	88,98%	99,30%
Mikrofin osiguranje	-	-	72,22%	-	-	100,00%
Nešković osiguranje	80,85%	78,84%	81,50%	97,21%	99,85%	99,94%
Osiguranje Aura	-	-	92,06%	-	-	96,23%
Triglav Krajina Kopaonik	69,02%	76,17%	76,93%	82,79%	90,75%	95,72%
Ukupno	78,61%	79,89%	84,92%	92,74%	93,68%	99,02%

Izvor: Izvještaji društava

U odnosu na prethodnu godinu, u 2008. godini su povećane i stopa efikasnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva i stopa efikasnosti u isplati odštetnih zahtjeva. Posmatrano pojedinačno po društvima, kod 6 društava je došlo do povećanja stope efikasnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva, dok je kod 3 društva ta stopa pogoršana. Kod efikasnosti u isplati odštetnih zahtjeva, kod svih društava je zabilježen isti nivo ili poboljšanje u odnosu na prethodnu godinu.

Grafikon broj 7: Isplaćeni odštetni zahtjevi

Izvor: Izvještaji društava

5. BILANSNA STRUKTURA

Na osnovu dostavljenih finansijskih izvještaja društava za osiguranje, u nastavku se daje kraći prikaz i analiza osnovnih bilansnih pozicija u periodu 2006.-2008. godina.

5.1. Bilans stanja

U slijedećoj tabeli se daje skraćena šema zbirnog bilansa stanja za sva društva:

Tabela broj 15: *Aktiva- ukupno za sva društva*

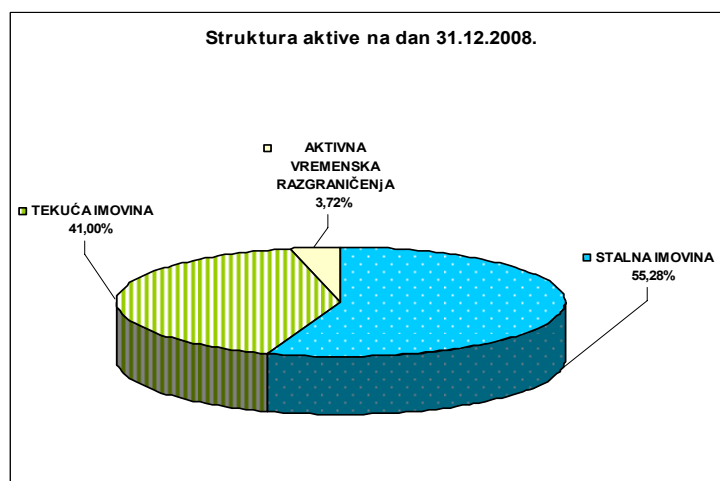
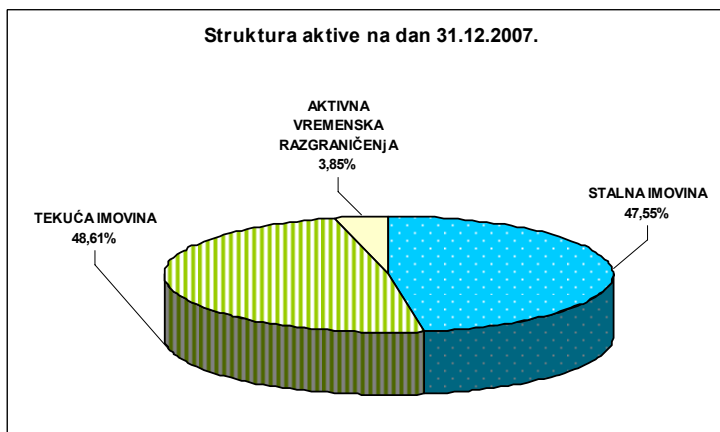
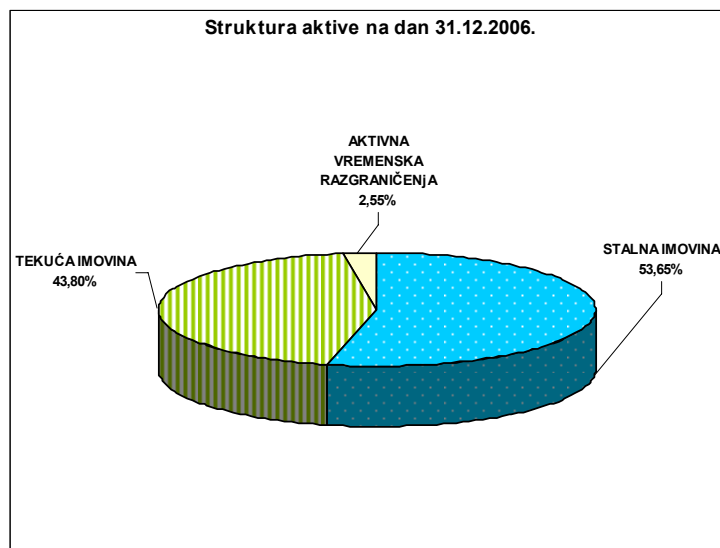
u KM

A K T I V A	2006. godina		2007. godina		2008. godina		Indeks 2008/07
	iznos	%	iznos	%	iznos	%	
A. NEUPLAĆENI UPISANI KAPITAL							
B. STALNA IMOVINA (1+2+3+4+5+6+7+8)	85.166.046	53,65	90.805.410	47,55	117.154.518	55,28	129,02
1. Stalna nematerijalna sredstva	2.698.323	1,70	2.983.172	1,56	3.110.771	1,47	104,28
2. Stalna materijalna sredstva	52.459.443	33,05	51.491.402	26,96	48.643.187	22,95	94,47
3. Ulaganja u pov. pridružena i ostala pravna lica	23.495.041	14,80	16.605.701	8,70	20.037.329	9,45	120,67
4. Ostala dugoročna finansijska ulaganja	6.513.239	4,10	13.357.643	6,99	29.459.736	13,90	220,55
5. Odložena poreska sredstva	0	0,00	50.331	0,03	47.193	0,02	93,77
6. Ulaganja u nekretnine	0	0,00	6.317.161	3,31	15.856.302	7,48	251,00
7. Depoziti preuzetog posla osiguranja u reosiguranje	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
8. Ulaganja za račun i rizik vlasnika polisa ŽO	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
V. TEKUĆA IMOVINA (9+10)	69.518.517	43,80	92.824.153	48,61	86.890.557	41,00	93,61
9. Zalihe, stalna sredstva namij. otuđ. i dati avansi	623.665	0,39	404.269	0,21	97.528	0,05	24,12
10. Kratkoročna potraživanja, plasmani i gotovina (a+b+v+g)	68.894.852	43,40	92.419.884	48,39	86.793.029	40,95	93,91
a) Gotovina na računima i u blagajni	10.102.055	6,36	23.537.163	12,32	21.760.673	10,27	92,45
b) Potraživanja po osnovu premije	13.861.531	8,73	13.570.026	7,11	12.066.902	5,69	88,92
v) Kratkoročni finansijski plasmani	31.971.604	20,14	29.271.227	15,33	43.139.054	20,36	147,38
g) Ostala potraživanja	12.949.962	8,16	26.030.161	13,63	9.770.106	4,61	37,53
G. AKTIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA	4.045.809	2,55	7.345.979	3,85	7.883.712	3,72	107,32
D. POSLOVNA IMOVINA (B+V+G)	158.730.372	100,00	190.975.542	100,00	211.928.787	100,00	110,97
Đ. GUBITAK IZNAD KAPITALA	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
E. POSLOVNA AKTIVA (D+Đ)	158.730.372	100,00	190.975.542	100,00	211.928.787	100,00	110,97
Ž. VANBILANSNA AKTIVA	9.647.693	6,08	7.684.661	4,02	11.913.590	5,62	155,03

Izvor: Bilansi stanja društava

Vrijednost poslovne aktive na tržištu osiguranja u Republici Srpskoj sa stanjem na dan 31.12.2008. godine iznosila je 211.928.787 KM i u odnosu na vrijednost poslovne aktive sa stanjem na dan 31.12.2007. godine uvećana je za 10,97%, a u odnosu na stanje 31.12.2006. godine veća je za 33,51%.

U narednom grafičkom prikazu je predstavljena struktura aktive za period 2006.-2008. godine.

Grafikon broj 8: Struktura aktive društava za osiguranje

Izvor: Bilansi stanja društava

Iz navedene skraćene šeme i grafičkog prikaza bilansa vidljivo je da strukturu poslovne aktive u 2008. godini čine: stalna imovina sa učešćem od 55,28 %, tekuća imovina sa 41,00% i aktivna vremenska razgraničenja sa 3,72%. U strukturi poslovne aktive u odnosu na 2007. godinu došlo je do povećanja učešća stalne imovine na teret smanjenja tekuće imovine i aktivnih vremenski razgraničenja. Ovakva kretanja rezultat su prvenstveno bržeg rasta dugoročnih finansijskih ulaganja u odnosu na kratkoročne plasmane. U narednom periodu u postupku nadzora treba posvetiti veću pažnju potrebi usklađivanja ročne strukture obaveza (koje su pretežno kratkoročne, s obzirom da dominira neživotno osiguranje) i imovine društava za osiguranje, uz istovremeno obezbjeđenje profitabilnosti ulaganja i obaveze namjenskog deponovanja dijela sredstava za pokriće minimalnog garantnog fonda.

Najveći porast u okviru stalne imovine ostvaren je kod ulaganja u nekretnine i iznosi 151%, zatim slijede ostala dugoročna finansijska ulaganja 120,55 %, ulaganja u povezana i pridružena pravna lica 20,67%. Značajno povećanje ulaganja u investicione nekretnine posljedica je reklasifikacije nekretnina za obavljanje djelatnosti u investicione nekretnine po nalogu Agencije, a u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardom 40 - Investicione nekretnine.

Ostala dugoročna finansijska ulaganja odnose se na ulaganja u hartije od vrijednosti nepovezanih pravnih lica, dugoročne depozite kod banaka i obavezna dugoročna ulaganja u rezervni fond i fond za naknadu šteta Biroa zelene karte. Najveći porast u okviru ove kategorije ulaganja od 144% zabilježen je kod dugoročnih depozita kod banaka. To je rezultat kako naloga Agencije da se poštuje obaveza ulaganja 50% minimalnog garantnog fonda u oročene depozite kod banaka, tako i nedostatka drugih oblika ulaganja sličnog stepena rizika na domaćem finansijskom tržištu. Treba imati u vidu da povećanje tehničkih rezervi zahtijeva adekvatna ulaganja za njihovo pokriće. U tom smislu dalji razvoj i stabilizacija tržišta hartija od vrijednosti ima veliki uticaj na buduće funkcionisanje društava za osiguranje, koja bi trebala da u većoj mjeri preuzmu ulogu institucionalnih investitora. Izloženost društava za osiguranje negativnim berzanskim trendovima na domaćem tržištu hartija od vrijednosti u 2008. godini u cjelini posmatrano nije bilo značajno (zbog malog obima ulaganja) ali pojedina društva su imala negativne efekte.

Ulaganja u povezana, pridružena i ostala pravna lica, u odnosu na druge oblike, i dalje predstavlja značajnu stavku u bilansima društava za osiguranje, dok promjene na ostalim pozicijama stalne imovine, kako zbog procenta učešća, tako i zbog visine promjene, nemaju veći uticaj.

Na svim pozicijama tekuće imovine došlo je do smanjenja u odnosu na stanje 31.12.2007. godine, izuzev kratkoročnih finansijskih plasmana, koji su povećani za 47,38%. Najveće smanjenje u okviru tekuće imovine zabilježeno je na ostalim potraživanjima za 62,47%. Treba imati u vidu da se ovdje dominantno radi o jednokratnoj promjeni samo kod jednog društva, koja je imala efekte na cijeli sektor. U pitanju je prodaja akcija povezanim i drugim licima izvršena krajem 2007. godine, dok je naplata realizovana u 2008. godini. Potraživanja po osnovu premije osiguranja smanjena su za 4,62%.

Aktivna vremenska razgraničenja porasla su za 7,32 u odnosu na 31.12.2007. godine, a u odnosu na 2006. godinu za 94,86%, mada je njihovo relativno učešće smanjeno. Navedena kretanja upućuju na potrebu nadzora u pogledu primjene podzakonskih akata i načina razgraničenja posredničke provizije, ličnih primanja zaposlenih koji rade na pribavi osiguranja, te drugih troškova poslovanja.

Vanbilansna, kako aktiva, tako i pasiva, odnosi se na državnu imovinu koju koristi Jahorina osiguranje a.d, na utužene štete Krajina osiguranja a.d., nastale u periodu do 04.04.1992. godine i uknjižene u vanbilansnu evidenciju u 2008. godini, kao i na otpisana potraživanja Triglav Krajina Kopaonik a.d.o.

U narednom pregledu je dat uporedni prikaz agregatnih pozicija pasive bilansa stanja na nivou sektora u periodu 2006.-2008. godina.

Tabela broj 16: **Pasiva** ukupno za sva društva

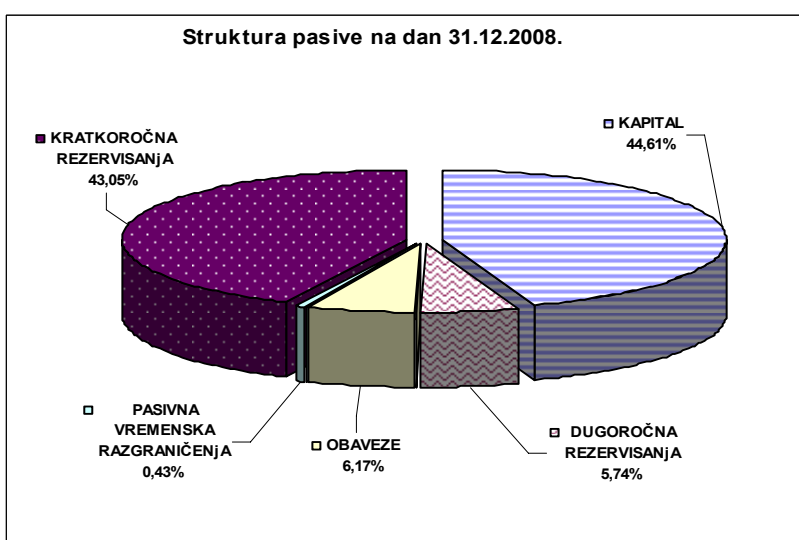
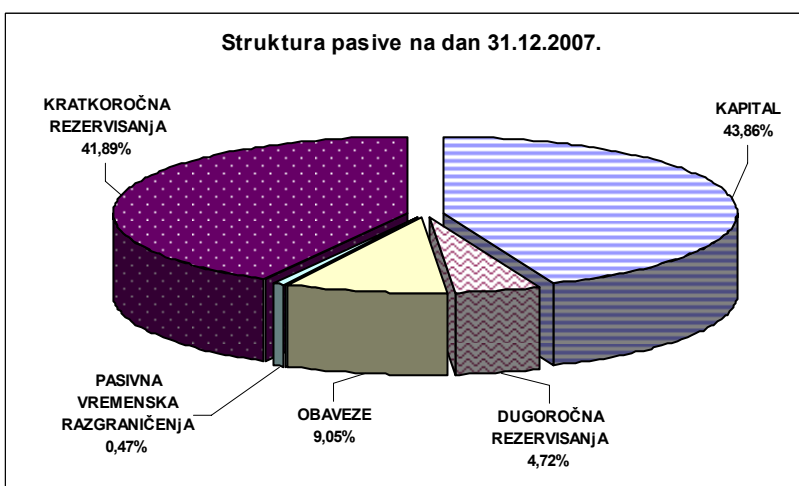
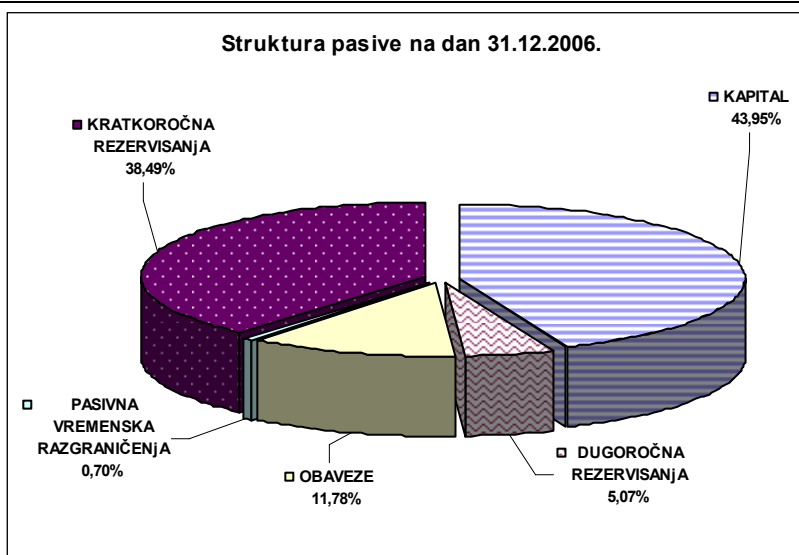
u KM

P A S I V A	2006. godina		2007. godina		2008. godina		Indeks 2008/07
	iznos	%	iznos	%	iznos	%	
A. KAPITAL (1+2+3+4+5+6-7)	69.767.592	43,95	83.768.425	43,86	94.540.683	44,61	112,86
1. Akcijski kapital	46.753.256	29,45	65.449.748	34,27	82.174.048	38,77	125,55
2. Emisiona premija	0	0,00	0	0,00	599.400	0,28	-
3. Revalorizacione rezerve	10.486.267	6,61	3.244.743	1,70	7.122.903	3,36	219,52
4. Rezerve iz dobitka	5.015.297	3,16	6.720.229	3,52	7.988.948	3,77	118,88
5. Druge rezerve	307.250	0,19	3.307.250	1,73	1.676.907	0,79	50,70
6. Neraspoređeni dobitak	10.000.092	6,30	10.020.977	5,25	11.975.465	5,65	119,50
7. Gubitak do visine kapitala	2.794.570	1,76	4.974.522	2,60	16.996.988	8,02	341,68
B. DUGOROČNA REZERVISANJA (8+9+10+11+12+13+14)	8.048.897	5,07	9.016.788	4,72	12.160.288	5,74	134,86
8. Rezervisanja za matematičke rezerve OŽ	5.980.081	3,77	7.995.605	4,19	11.566.968	5,46	144,67
9. Rezervisanja za restrukturiranja	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
10. Rezervisanja za primanja zaposlenih	350.186	0,22	458.702	0,24	514.349	0,24	112,13
11. Rezervisanja za bonuse, popuste i povrate premija	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
12. Rezervisanja za kolebanje šteta	0	0,00	30.858	0,02	35.377	0,02	114,64
13. Osiguravačko-tehnička rezervisanja za OŽ	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
14. Ostala dugoročna rezervisanja	1.718.630	1,08	531.623	0,28	43.594	0,02	8,20
V. OBAVEZE (15+16+17)	18.704.919	11,78	17.290.956	9,05	13.080.929	6,17	75,65
15. Dugoročne obaveze	2.463.047	1,55	3.798.695	1,99	3.263.387	1,54	85,91
16. Odložene poreske obaveze	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
17. Kratkoročne obaveze	16.241.872	10,23	13.492.261	7,06	9.817.542	4,63	72,76
G. PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA	1.105.821	0,70	902.222	0,47	905.623	0,43	100,38
D. KRATKOROČNA REZERVISANJA (18+19+20+21+22+23)	61.103.143	38,49	79.997.151	41,89	91.241.264	43,05	114,06
18. Rezervisanja za prenosne premije ŽO	112.192	0,07	222.904	0,12	326.422	0,15	146,44
19. Rezervisanja za prenosne premije NŽO	37.765.541	23,79	48.825.233	25,57	54.522.906	25,73	111,67
20. Rezervisanja za štete ŽO	123.407	0,08	63.131	0,03	115.785	0,05	183,40
21. Rezervisanja za štete NŽO	21.213.850	13,36	29.218.091	15,30	34.360.260	16,21	117,60
22. Dio dugoročnih rezervisanja do godine dana	0	0,00	0	0,00	0	0,00	-
23. Ostala kratkoročna rezervisanja	1.888.153	1,19	1.667.792	0,87	1.915.891	0,90	114,88
Đ. POSLOVNA PASIVA (A+B+V+G+D)	158.730.372	100,00	190.975.542	100,00	211.928.787	100,00	110,97
E. VANBILANSNA PASIVA	9.647.693	6,08	7.684.661	4,02	11.913.590	5,62	155,03

Izvor: Bilansi stanja društava

Vrijednost poslovne pasive svih društava na tržištu osiguranja u Republici Srpskoj na dan 31.12.2008. godine je iznosila 211.928.787 KM i u odnosu na vrijednost poslovne pasive iskazanu na dan 31.12.2007. godine veća je za 10,97 %, a u odnosu na 31.12.2006. godine veća je za 33,51%.

U narednom grafičkom prikazu je predstavljena struktura pasive u periodu 2006.-2008. godine:

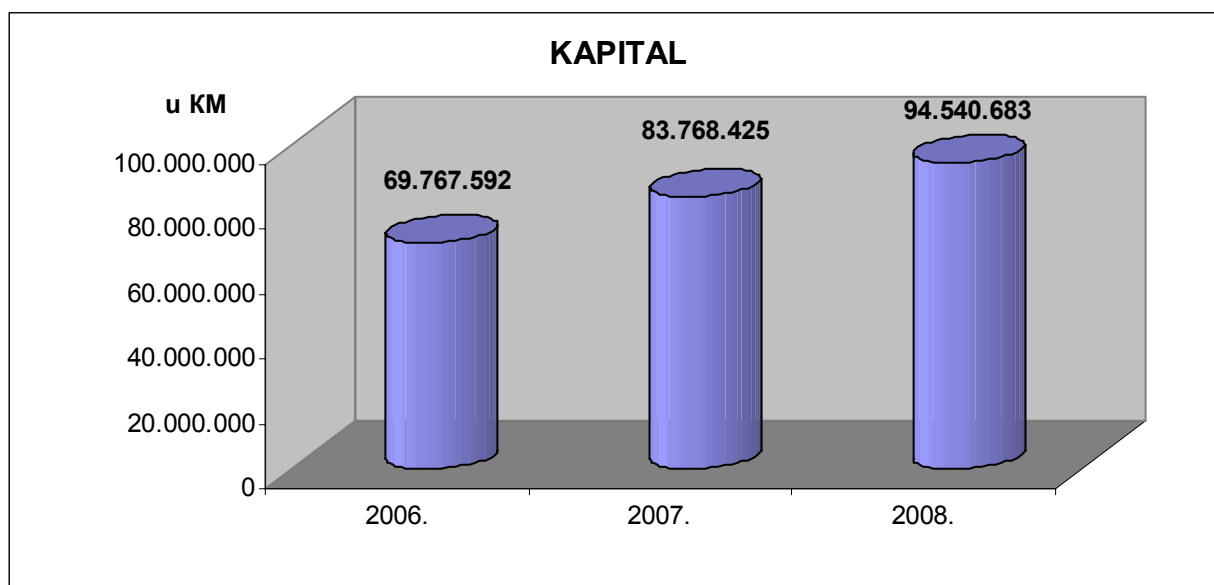

Grafikon broj 9: Struktura pasive društava za osiguranje

Izvor: Bilansi stanja društava

Iz tabelarnog pregleda i grafičkog prikaza vidljivo je da na dan 31.12.2008. godine u strukturi poslovne pasive kapital učestvuje sa 44,61%, dugoročna rezervisanja sa 5,74%, obaveze sa 6,17%, pasivna vremenska razgraničenja sa 0,43% i kratkoročna rezervisanja sa 43,05%.

Ukupni kapital društava za osiguranje povećan je za 13% u odnosu na prethodnu godinu. Najveći porast u strukturi ove pozicije zabilježen je kod gubitka do visine kapitala od 241,68%, zatim kod revalorizacionih rezervi od 119,52% i na akcijskom kapitalu 25,55%. Po osnovu emisija novih akcija u 2008. godini, kapital je povećan za 16,2 miliona KM u 6 društava za osiguranje. Kod 2 društva došlo do značajnog povećanja revalorizacionih rezervi po osnovu procjene imovine. Kod 4 društva je zabilježen negativni neto finansijski rezultat u tekućoj godini u iznosu od 11.290.778 KM.

Grafikon broj 10: Kapital društava za osiguranje

Izvor: Bilansi stanja društava

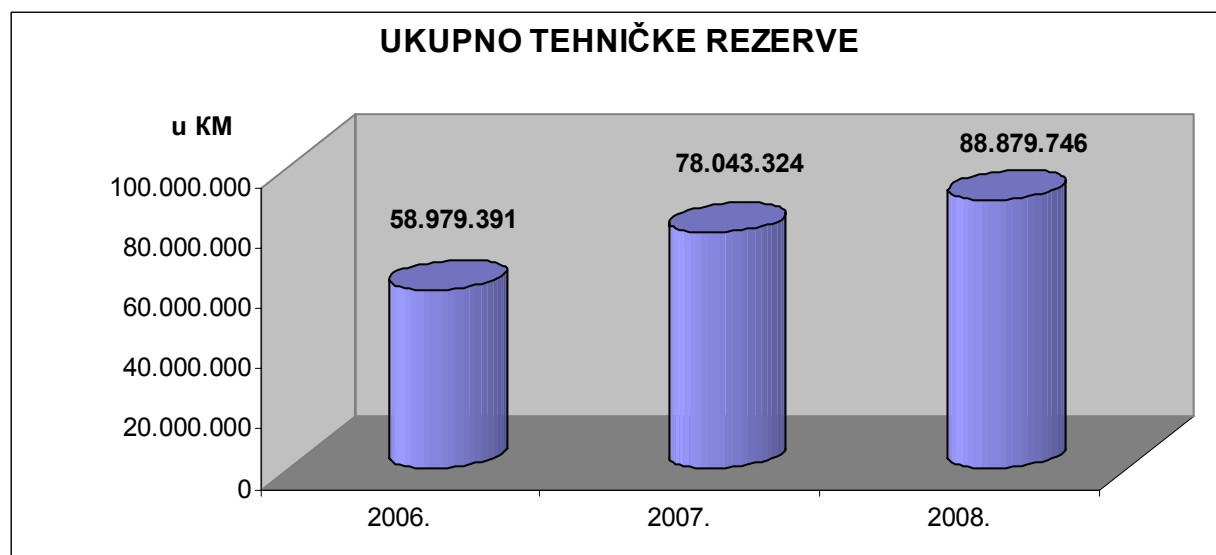
I pored iskaznih gubitaka, ukupna vrijednost kapitala značajno je povećana u posmatranom trogodišnjem periodu, što svakako poboljšava kapitalnu adekvatnost i solventnost društava za osiguranje. Time je unaprijeđena njihova sposobnost za uredno izvršavanje obaveza prema osiguranicima u pokriću šteta po različitim rizicima, kao osnovnoj funkciji osiguranja.

Dugoročna rezervisanja u odnosu na prethodnu godinu porasla su za 34,86%, uglavnom zbog porasta vrijednosti na poziciji matematičkih rezervi osiguranja života. U okviru dugoročnih rezervisanja nalazi i pozicija rezervisanja za primanja zaposlenih predviđena Međunarodnim računovodstvenim standardom 19, na kojoj je došlo do smanjenja, a pojedina društva nisu postupila u skladu sa navedenim standardom.

Kategorija obaveza je smanjenja u odnosu na 31.12.2007. godine za 24,95%, a najveće smanjenje zabilježeno je na poziciji kratkoročnih obaveza od 24,26%, gdje se nalaze i obaveze po štetama i ugovorenim iznosima neživotnog osiguranja.

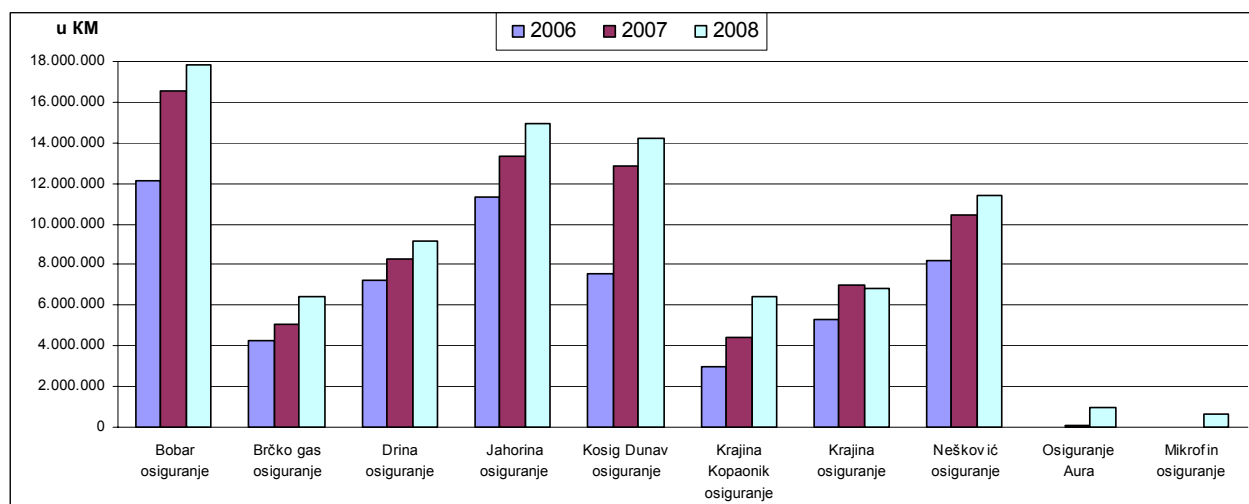
U kategoriji kratkoročnih rezervisanja došlo je do povećanja od 14,06% u odnosu na rezervisanja izvršena 31.12.2007. godine. Prenosna premija i rezerve za štete neživotnog osiguranja rasli su nešto brže od rasta fakturisane premije.

Porast tehničkih i matematičkih rezervi, te njihovo realno pokriće jedan su od preduslova za poboljšanje solventnosti, čime se doprinosi boljoj zaštiti interesa osiguranika i korisnika osiguranja, kao i jačanju povjerenja u sektor osiguranja. Naredni grafički pregledi ilustruju pozitivne promjene visine tehničkih rezervi i strukture ulaganja sredstava za njihovo pokriće:

Grafikon broj 11: Tehničke rezerve društava za neživotno osiguranje

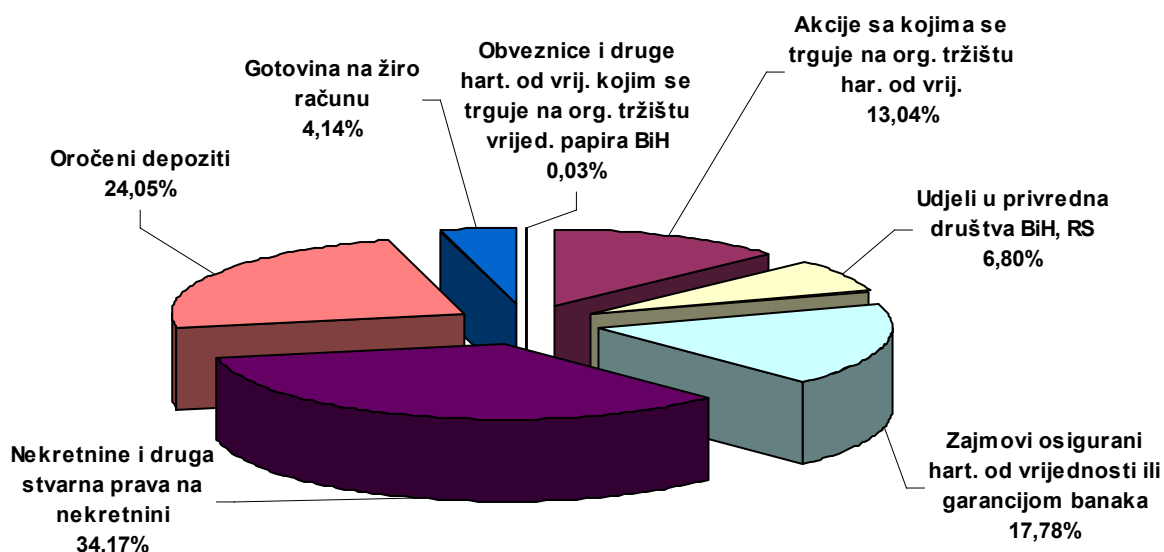
Izvor: Izvještaji društava

Grafikon broj 12: Tehničke rezerve društava za neživotno osiguranje

Izvor: Izvještaji društava

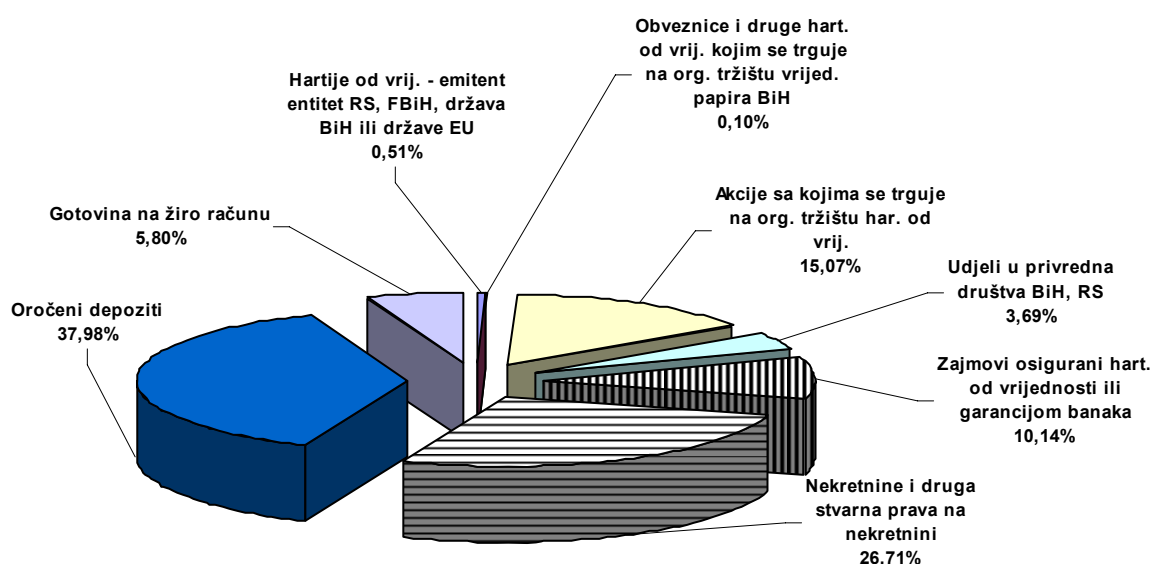
Pregled ulaganja sredstava za pokriće tehničke rezerve 2007. godina

Grafikon broj 13: Ulaganja sredstava za pokriće tehničke rezerve za 2007. godinu

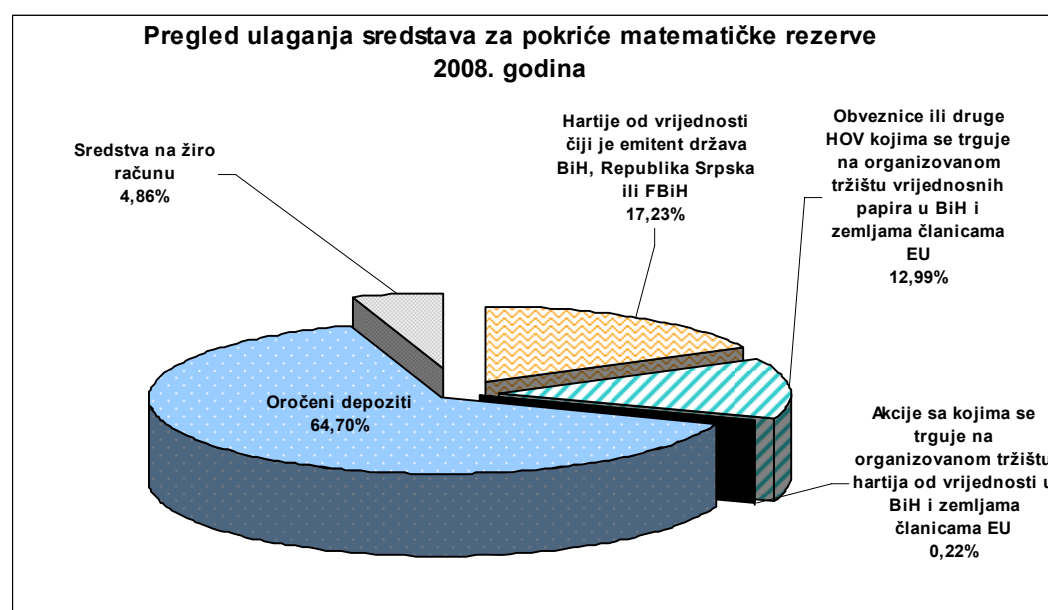
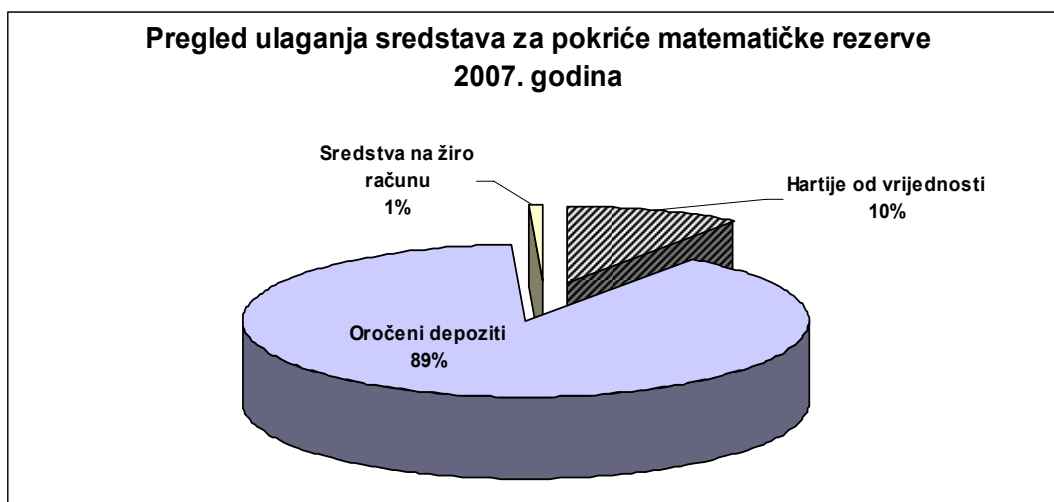
Izvor: Izvještaji društava

Pregled ulaganja sredstava za pokriće tehničke rezerve 2008. godina

Grafikon broj 14: Ulaganja sredstava za pokriće tehničke rezerve

Izvor: Izvještaji društava

Grafikon broj 15: Ulaganja sredstava za pokriće matematičke rezerve

Izvor: Izvještaji društava

Imajući u vidu nezadovoljavajuće zatečeno stanje u pogledu sredstava za pokriće tehničkih rezervi kako sa kvantitativnog, tako i sa kvalitativnog stanovišta, Agencija je, nakon izvršenih pojedinačnih analiza, kroz podzakonske akte donesene krajem 2008. godine preciznije definisala dozvoljene oblike ulaganja, kao i rokove za uklađivanje po obimu i strukturi. Novim propisima se od društava zahtijeva obezbjeđenje većeg stepena sigurnosti, ročne usklađenosti, likvidnosti i raznovrsnosti kod ove vrste ulaganja.

U odnosu na 2007. godinu, kao pozitivno se može istaknuti veći stepen diverzifikacije ulaganja za pokriće matematičke rezerve životnih ulaganja. Što se tiče ulaganja sredstava za pokriće tehničkih rezervi neživotnih osiguranja, problemi su složeniji. Ne samo da su prisutna prekoračenja ulaganja po pojedinim dozvoljenim oblicima, što će se u nakanadno utvrđenom prelaznom periodu postepeno usaglasiti sa propisima, već je u postupku kontrole utvrđeno da pojedina društva nemaju obezbijedeno adekvatno pokriće u kvalitativnom smislu. U vezi sa tim Agencija će u 2009. godini preduzeti odgovarajuće nadzorne mjere.

5.2. Bilans uspjeha

U narednoj tabeli dat je uporedni pregled stavki bilansa uspjeha za sva društva za osiguranje u periodu 2006.-2008. godina.

Tabela broj 17: **BILANS USPJEHA** ukupno za sva društva

u KM

POZICIJA	2006. godina	2007. godina	2008. godina	Indeks 2008/07
A. POSLOVNI PRIHODI I RASHODI				
1. Prihodi od premije osiguranja i saosiguranja	92.381.454	93.212.624	110.803.698	118,87
2. Naknade šteta iz osiguranja i saosiguranja	34.999.224	42.645.735	49.719.482	116,59
3. Izmjene ostalih tehničkih rezervi	228.965	2.529.033	1.562.561	61,78
4. Troškovi povrata premija	3.196.663	4.834.823	4.510.707	93,30
5. Troškovi poslovanja	41.035.214	44.636.356	48.377.619	108,38
6. Ostali tehnički prihodi	2.855.573	4.437.343	3.355.534	75,62
7. Ostali tehnički rashodi	1.860.621	622.091	4.678.961	752,13
8. Poslovni prihodi bez reosiguranja (1+6)	95.237.027	97.649.967	114.159.232	116,91
9. Poslovni rashodi bez reosiguranja (2+3+4+5+7)	81.320.687	95.268.038	108.849.330	114,26
a) BRUTO TEHNIČKI REZULTAT (8-9)	13.916.340	2.381.929	5.309.902	222,92
10. Vlastito reosiguranje	0	0	0	-
11. Cedirano reosiguranje	1.548.550	1.622.461	2.775.546	171,07
b) TEHNIČKI REZULTAT (a+10-11)	12.367.790	759.468	2.534.356	333,70
B. NETEHNIČKI BILANS				
12. Finansijski prihodi i rashodi i dobici i gubici	3.117.904	11.379.554	1.573.670	13,83
v) REZULTAT REDOVNE AKTIVNOSTI (b+12)	15.485.694	12.139.022	4.108.025	33,84
13. Ostali netehnički prihodi	3.337.358	3.971.723	2.675.954	67,38
14. Ostali netehnički rashodi	7.682.990	7.071.734	7.235.083	102,31
V. BRUTO REZULTAT (v+13-14)	11.140.062	9.039.011	-451.104	-4,99
15. Bruto dobitak	11.140.062	11.418.701	10.738.195	94,04
16. Bruto gubitak	0	-2.379.690	-11.189.299	470,20
G. TEKUĆI I ODLOŽENI POREZ NA DOBIT	910.420	1.304.134	1.213.457	93,05
D. NETO REZULTAT	10.229.642	7.734.877	-1.664.561	-21,52
17. Neto dobitak (15-G)	10.229.642	10.115.996	9.626.217	95,16
18. Neto gubitak (16)	0	-2.381.119	-11.290.778	474,18
Đ UKUPNI PRIHODI	106.918.699	118.305.749	122.707.379	103,72
E UKUPNI RASHODI	95.774.643	109.268.169	123.158.483	112,71

Izvor: Bilansi uspjeha društava

Ukupni prihodi društava u 2008. godini su iznosili 122.707.379 KM, što u odnosu na prethodnu godinu predstavlja povećanje od 3,72 %. Ukupni rashodi društava u 2008. godini su iznosili 123.158.483 KM i u odnosu na rashode prethodne godine veći su za 12,73%. Ukupan neto rezultat na nivou svih društava je negativan i iznosi -1.664.561 KM.

Prihod po osnovu premije osiguranja u odnosu na prošlu godinu porastao je za 18,87% - nominalno za 17.591.074 KM. Istovremeno, smanjeni su: ostali tehnički prihodi za 24,38% - nominalno za 1.081.809 KM, finansijski prihodi i rashodi i dobici i gubici za 86,27% - nominalno za 9.805.884 KM i ostali netehnički prihodi za 32,62% - nominalno za 1.295.769 KM.

Značajno smanjenje na poziciji neto finansijskih prihoda i rashoda i dobitaka i gubitaka mora se posmatrati u kontekstu stanja ove pozicije prethodne 2007. godine. Naime, u toj godini je

došlo do jednokratne prodaje akcija povezanim, pridruženim i ostalim licima krajem 2007. godine, u jednom društvu za osiguranje. Razlika između nabavne i prodajne vrijednosti (kapitalni dobitak) bila je vrlo značajna i doprinijela je povećanju ove vrste prihoda u toj godini za sektor u cjelini, a nije bila odraz realnog značaja ove vrste prihoda.

Kod rashoda najveći porast u odnosu na proteklu godinu zabilježen je kod ostalih tehničkih rashoda od 652,13% -nominalno 4.056.870 KM, zatim kod troškova naknade šteta od 16,59% - nominalno 7.091.747 KM, troškova poslovanja od 8,38% ili nominalno 3.737.663 KM, dok su ostali netehnički rashodi porasli za 2,31% -nominalno 163.350 KM. Navedeni porast ostalih tehničkih rashoda, dominantno se odnosio na dva društva, a sastoji se od ispravke vrijednosti potraživanja po osnovu premije (91%) i ispravke vrijednosti ostalih potraživanja (9%). Na činjenicu da se u potraživanjima kriju rizici poslovanja sa gubitkom ukazano je u Izvještaju o stanju sektora za 2007. godinu. Agencija je stoga, u 2008. godini, kroz izmjene podzakonskih akata, ali i kroz pojedinačne kontrole i naloge, zahtijevala od društava da uspostave adekvatne računovodstvene politike, posebno u dijelu naplativosti potraživanja i realnosti izvršenih ispravki vrijednosti.

Tehnički rezultat je kategorija faznog rezultata u poslovanju osiguravajućih društava, te predstavlja razliku između tehničkih prihoda i tehničkih rashoda (prije uključivanja finansijskih i netehničkih prihoda i rashoda). To je rezultat ostvaren iz osnovne djelatnosti osiguravajućih društava. Ostvareni tehnički rezultat na nivou svih društava je pozitivan i iznosi 2.534.356 KM i veći je za 233,70% u odnosu na tehnički rezultat ostvaren u 2007. godini.

Od 11 osiguravajućih društava 7 je poslovalo pozitivno sa ukupnim neto dobitkom od 9.626.217 KM, dok su 4 društva iskazala neto gubitak u iznosu od 11.290.778 KM, tako da je krajnji rezultat na nivou svih društava gubitak u iznosu od 1.664.561 KM.

Na osnovu iznesenog može se zaključiti da je na pogoršanje finansijskog rezultata na nivou sektora u 2008. godini u odnosu na rezultat ostvaren u 2007. godini najviše uticalo smanjenje neto stavke „finansijskih prihoda i rashoda, dobitaka i gubitaka“. Samo po ovom osnovu negativni neto efekat je 9,8 miliona KM i nije posljedica negativnih trendova na tržištu hartija od vrijednosti, što je prethodno obrazloženo. Zatim, kako je već navedeno, smanjeni su ostali tehnički prihodi, a istovremeno su porasli ostali tehnički rashodi, jer su bilansi nekih društava, do 2008. godine, sadržavali skrivene gubitke u obliku rizične, odnosno nenaplative aktive. Prisutan je bio i negativni neto efekat netehničkih prihoda i rashoda, gdje su takođe izvršene ispravke potraživanja. Sve zajedno rezultiralo je naprijed navedenim gubitkom. Međutim, treba imati u vidu da se ovim postupcima u suštini provodi sanacija u nekim društvima za osiguranje. Ukoliko se na ovaj način ugrozi kapital odnosno garantni fond, obavezna je dokapitalizacija, što su pojedina društva već učinila u 2008. godini.

6. POKAZATELJI POSLOVANJA

Ocjena uspješnosti poslovanja osiguravajućih društava vrši se kroz kompleksnu analizu njihovih finansijskih izvještaja. Ne postoji jedinstvena metodologija ocjene uspješnosti, tako da se u analizi koriste različiti pokazatelji, kako bi se obezbijedio potpun uvid u poslovanje društva, odnosno kako bi se na vrijeme otkrili i prepoznali simptomi pojava koje negativno utiču na kvalitet poslovanja. Pored uobičajenih pokazatelja koji se koriste u analizi finansijskih izvještaja preduzeća, zbog specifičnosti djelatnosti koju obavljaju, kod društava za osiguranje koriste se i drugi pokazatelji, koji odražavaju posebne aspekte poslovanja.

U narednom pregledu dati su osnovni pokazatelji poslovanja sektora osiguranja u RS za period 2006.-2008. godina:

Tabela broj 18: Pokazatelji poslovanja

O P I S	2006. godina	2007. godina	2008. godina
Premija po zaposlenom (u KM)	137.064,07	129.058,13	134.743,41
Ukupan prihod po zaposlenom (u KM)	154.283,84	144.982,54	140.881,03
Dobit po zaposlenom (u KM)	14.761,39	9.479,02	-1.911,09
Dobit/Kapital (%)	14,66	9,23	-1,76
Dobit/Ukupan prihod (%)	9,57	6,54	-1,36
Isplaćene štete/Premija (%)	30,62	31,36	35,51
Racio šteta (%)	37,89	45,75	44,87
Racio troškova (%)	47,54	47,97	46,28
Kombinovani racio (%)	85,42	93,73	91,16
Racio solventnosti (%)	74,98	81,23	82,74
Koeficijent trenutne likvidnosti (%)	0,62	1,74	2,22
Koeficijent tekuće likvidnosti (%)	4,24	6,85	8,84
Opšta likvidnost (%)	4,28	6,88	8,85
Povrat na uloženu imovinu (ROA) (%)	6,44	4,05	-0,79
Povrat na uloženi vlastiti kapital (ROE) (%)	14,66	9,23	-1,76

Izvor: Izvještaji društava

Iz pregleda prikazanih pokazatelja vidljivo je sljedeće:

- različito kretanje premije po zaposlenom u posljednje tri godine je posljedica neravnomjernog odnosa rasta broja zaposlenih i ostvarene premije osiguranja, dok su kretanja ukupnog prihoda po zaposlenom, pored premije osiguranja, vezana i za promjenu ostalih netehničkih prihoda,
- dobit po zaposlenom, kao i učešće dobiti u ukupnom prihodu, pokazuje tendenciju pada, što je, pored ostalog, posljedica i nedostatka upravljanja troškovima, pri čemu su, usljed

negativno iskazanog neto rezultata (sintetičkog rezultata za sva društva), ovi koeficijenti u 2008. godini sa negativnim predznakom,

- učešće isplaćenih šteta u premiji osiguranja pokazuju tendenciju stalnog rasta, što je pozitivno sa aspekta obračuna i izmirenja obaveza prema osiguranicima, dok s druge strane za društva to predstavlja potencijalnu opasnost u pogledu buduće dovoljnosti premije, iako je, trenutno gledajući, dio premije namijenjen izmirenju šteta (tehnički dio premije) dostatan, i to kod svih vrsta osiguranja.
- ratio šteta, ratio troškova i kombinovani ratio odražavaju kretanje tehničkog rezultata (rezultat iz poslova osiguranja) i što je kombinovani ratio veći tehnički rezultat je manji, odnosno, ukoliko je kombinovani ratio manji od 100, razlika između 100 i kombinovanog racia predstavlja pozitivan tehnički rezultat, a ukoliko je kombinovani ratio veći od 100 ta razlika predstavlja negativan tehnički rezultat,
- ratio solventnosti predstavlja odnos sopstvenog kapitala i neto prihoda od premije i u navedenom periodu pokazuje tendenciju rasta, što istovremeno ukazuje na poboljšanje sposobnosti za izmirenje obaveza prema osiguranicima,
- koeficijenti trenutne, tekuće i opšte likvidnosti odražavaju sposobnost društava da svoje obaveze izmiruju u rokovima dospelosti i svi navedeni koeficijenti pokazuju pozitivan trend rasta, te
- povrat na uloženu imovinu (ROA) i povrat na uloženi kapital (ROE) pokazuju negativan trend, koji je posljedica, kako značajnijeg povećanja uloženog kapitala u svakoj narednoj godini, tako i smanjenja finansijskog rezultata. Ovi koeficijenti su negativni u 2008. godini.

Razlozi ostvarenja gubitka, a time i opisanih negativnih trendova, obrazloženi su u prethodnom poglavlju 5.2. Bilans uspjeha. Radi se o konačnom saniranju skrivenih gubitaka kod nekih društava za osiguranje, čime je stanje poslovanja ovih društava prikazano realnije, a finansijski izvještaji su dosta pouzdaniji. Pozitivna je činjenica da neto gubitak tekuće godine nije umanjio kapitalnu osnovu sektora osiguranja, koja je, istovremeno u cjelini posmatrano, povećana za 13%. Time se, uz postepeno povećanje sredstava za pokriće tehničkih rezervi i kvalitativnu promjenu njihove strukture, stvara dugoročna osnova za finansijsku konsolidaciju i stabilizaciju sektora, što je i cilj nadzora.

ZAKLJUČAK

U 2008. godini, kako je već u uvodnom dijelu ovog Izvještaja navedeno, stekli su se regulatorni i institucionalni uslovi za funkcionisanje društava za osiguranje u skladu sa novim standardima kapitalne adekvatnosti, margine solventnosti, ulaganja sredstava, upravljanja rizicima i isplatom šteta, odnosno za provođenje nadzora na tržištu osiguranja sa ciljem njegove dugoročne stabilizacije i jačanja pozicije u okviru ukupnog finansijskog sektora.

U prvoj polovini 2008. godine sva postojeća društva za osiguranje obnovila su dozvole za rad, a 2 nova društva počela su da rade u punom kapacitetu.

Proces stabilizacije tržišta i saniranja poslovanja društava za osiguranje, započet u 2007. godini, nastavljen je i u 2008. godini. Treba imati u vidu da su problemi u funkcionisanju ovog sektora višestruki, da su uzroci složeni i ponekad izvan nadležnosti Agencije (funkcionisanje tehničkih pregleda, poslovanje sa povezanim licima i sl.), te da su se razvijali gotovo čitavu deceniju. Očigledno je da proces neće biti jednostavan, niti ga je moguće sprovesti u kratkom roku. To potvrđuju i iskustva drugih tranzicijskih zemalja, a prije svega onih u našem okruženju.

Na osnovu podataka i informacija iznesenih u ovom Izvještaju, u nastavku se rezimiraju osnovni problemi u trenutnom funkcionisanju tržišta osiguranja u Republici Srpskoj, od kojih su neki bili identifikovani i u prethodnom Izvještaju za 2007. godinu:

- zaostajanje tržišta osiguranja u odnosu na druge segmente finansijskog sektora, kao i zaostajanje domaćeg tržišta osiguranja po osnovnim parametrima (premije po stanovniku, učešća premije u BDP i učešća premije životnog osiguranja u ukupnoj premiji), u odnosu na druge tranzicijske, uključujući i susjedne zemlje,
- i pored dinamičnog rasta premije životnog osiguranja i drugih oblika neobaveznih osiguranja, još uvijek nepovoljna struktura premije, u kojoj dominira obavezno osiguranje od autoodgovornosti,
- nedostatak poreskih stimulansa za različite oblike životnog osiguranja,
- nedovoljne tehničke rezerve, odnosno nedostatak adekvatnog pokrića (kod manjeg broja društava),
- potkapitaliziranost pojedinih društava,
- pogoršanje pokazatelja produktivnosti, ekonomičnosti, profitabilnosti i rentabilnosti na nivou cijelog sektora,
- značajan udio transakcija sa povezanim licima i nedostatak primjene standarda korporativnog upravljanja,
- nerazvijeni sistemi interne kontrole i revizije u društvima za osiguranje,
- loše upravljanje troškovima,
- neadekvatno organizovanje poslovnih procesa, pogotovo u kanalima distribucije i kod rješavanja odštetnih zahtjeva,

- nelojalna konkurencija i narušavanje premijskog sistema autoodgovornosti, kroz nezakonito odobravanje popusta, čime se na dugoročnoj osnovi narušavaju bitne performanse društava za osiguranje.

Insistiranje na dosljednoj primjeni propisa, donošenje novih podzakonskih akata, i provođenja nadzora sa naloženim mjerama dovelo je i do pozitivnih promjena u ovoj oblasti u 2008. godini, što se ogleda u sljedećem:

- nastavak dinamičnog rasta premije životnog osiguranja i drugih oblika neobaveznih osiguranja,
- jačanje konkurencije na cijelom tržištu BiH,
- poboljšanje likvidnosti,
- povećanje kapitalne adekvatnosti, povećanje učešća akcijskog kapitala u strukturi pasive kroz izvršene dokapitalizacije po nalogu Agencije,
- povećanje tehničkih rezervi i postepena kvantitativna i kvalitativna promjena strukture u skladu sa novim propisima,
- poboljšanje kvaliteta finansijskog izvještavanja, realnije iskazivanje bilansnih pozicija, ispravka i otpis nenaplativih potraživanja,
- povećanje efikasnosti u rješavanju i isplati odštetnih zahtjeva,
- povećani nivo transparentnosti u poslovanju, kroz obavezno objavljivanje finansijskih izvještaja,
- povećani stepen informisanja javnosti o značaju osiguranja i zaštiti potrošača,
- započeta je sistematska edukacija svih učesnika na tržištu osiguranja.

Ekonomska kriza nije ostavila direktne negativne posljedice u 2008. godini na domaći sektor osiguranja, prvenstveno zbog male izloženosti tržištu hartija od vrijednosti i velikog učešća obaveznih oblika osiguranja u strukturi ostvarene premije. Međutim dugoročnije posmatrano, ekonomska kriza, izražena kroz pad BDP, kreditnih i lizing poslova, smanjenje zarada i zaposlenosti, predstavljaće bitan ograničavajući faktor ne samo za dalji rast sektora osiguranje, već i sa stanovišta finansijske stabilizacije i saniranja naslijeđenih problema.

Bez obzira na opšte ekonomske okolnosti, društva za osiguranje u Republici Srpskoj će u narednom periodu morati da nastave proces reforme, kako u smislu potpunog usklađivanja sa regulatornim okvirom, tako i u pogledu značajnih procesa internog restrukturiranja i novih poslovnih kombinacija u skladu sa povećanom konkurencijom s jedne strane, i pod efektima ekonomske krize, s druge strane.

Uspeješnost započete reforme tržišta osiguranja i provođenja regulatornih i nadzornih aktivnosti u narednom periodu treba da se mjeri sa stanovišta ostvarenja osnovnog cilja koji se ogleda u stvaranju funkcionalnog, efikasnog, transparentnog i likvidnog tržišta osiguranja, uređenog u skladu sa međunarodnim standardima.

U tom smislu u narednom periodu treba obezbijediti uslove za realizaciju strateških ciljeva Agencije, utvrđenih u Programu rada za 2009. godinu, kao i dugoročnih prioriteta u stabilizaciji sektora osiguranja, a to su:

- redefinisati cjelokupni zakonski i podzakonski okvir prema EU direktivama i međunarodnim standardima supervizije,

- unapređivati funkciju nadzora i transparentnost u radu Agencije,
- sistematski urediti oblast autoodgovornosti donošenjem novog premijskog sistema i uspostavljanjem jedinstvenog Informativnog centra AO,
- unapređivati instituciju ombudsmana i druge oblike zaštite interesa i prava osiguranika i drugih korisnika osiguranja,
- stvarati sistemski okvir za uvođenje novih proizvoda u oblasti životnog, penzijskog i zdravstvenog osiguranja,
- jačati ulogu društava za osiguranje, kao institucionalnih investitora, na domaćem tržištu kapitala,
- vršiti kontinuiranu edukaciju zaposlenih u društvima i jačati domaću profesiju aktuara,
- unapređivati upravljanje rizicima, interne kontrolne postupke i druge poslovne procese u društvima za osiguranje,
- poboljšavati bitne kvantitativne i kvalitativne pokazatelje uspješnosti poslovanja sektora osiguranja, kroz obezbjeđenje sistemskih pretpostavki i primjenom pojedinačnih nadzornih mjera u pojedinim društvima u pravcu cjelovite finansijske sanacije,
- povećati odgovornost organa društva za zakonito i solidno poslovanje, te unapređivati standarde i praksu korporativnog upravljanja u društvima za osiguranje.